

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ
ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

พันธ์ศักดิ์ สายเกียรติวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการป่าไม้

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

1384621260

MJU IThesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ
ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน

พันธ์ศักดิ์ สายเกียรติวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการป่าไม้

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนากร ลัทธิดีระสุวรรณ)

วันที่ 8 เดือน ก.ย. พ.ศ. 2564

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร.ปิยะพิศ ขอนแก่น)

วันที่ 8 เดือน ก.ย. พ.ศ. 2564

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชีมา โยธาทักดี)

วันที่ 8 เดือน ก.ย. พ.ศ. 2564

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนากร ลัทธิดีระสุวรรณ)

วันที่ 8 เดือน ก.ย. พ.ศ. 2564

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.ญาณิน โอบาสพัฒนกิจ)

รองอธิการบดี ปฏิบัติการแทน

อธิการบดี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วันที่ 20 เดือน ก.ย. พ.ศ. 2564

1384621260

MJU_Thesis_6208301011_Thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน
ชื่อผู้เขียน	นายพันธ์ศักดิ์ สายเกียรติวงศ์
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการป่าไม้
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนากร ลัทธิดีระสุวรรณ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์น้ำ ปัจจัยที่ความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน และการศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน ตำบลฝายแก้วและตำบลน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามสภาพภูมิประเทศและความแตกต่างของรูปแบบการใช้น้ำใช้วิธีการเก็บแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มต้นน้ำ 45 ตัวอย่าง กลุ่มกลางน้ำ 20 ตัวอย่าง และกลุ่มปลายน้ำ 230 ตัวอย่าง รวมทั้งหมด 295 ตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา มีอายุเฉลี่ย 50 ปีขึ้นไป ประกอบอาชีพหลักคือ การเกษตร แต่ละกลุ่มมีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 33,945.65 - 71,700.00 บาท/ปี แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ที่กู้ยืมมาลงทุนในภาคการเกษตร คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) รูปแบบการใช้ประโยชน์น้ำด้านการเกษตร คือ แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ส่วนด้านการอุปโภคและบริโภคส่วนใหญ่ใช้จากประปาหมู่บ้านและการซื้อน้ำดื่ม ด้านการมีส่วนร่วมทรัพยากรน้ำพบอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการลุ่มน้ำเกียน จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ การมีบทบาท หน้าที่และตำแหน่งสำคัญในองค์กรต่าง ๆ รายได้ อาชีพหลัก และปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม แสดงว่าอาชีพเกษตรกรต้องพึ่งพาทรัพยากรน้ำสำหรับการผลิต ซึ่งเกษตรกรมีรายได้หลักจากการเกษตร อย่างไรก็ตาม เมื่อประสบปัญหาปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอ ทำให้เกษตรกรต้องมีการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ ด้วยการรวมกลุ่มในแต่ละชุมชน ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ด้วยการสร้างกฎระเบียบ อนุรักษ์ ป้องกันและพัฒนาแหล่งน้ำพื้นที่ การดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวควรได้รับการจัดตั้งกลุ่มภาคีเครือข่ายทั้งสามกลุ่มผู้ใช้น้ำ อย่างเป็นรูปธรรม การได้รับสนับสนุน บำรุง รักษาแหล่งน้ำอย่างสม่ำเสมอ และการใช้ทรัพยากรน้ำตามมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การจัดการน้ำ, ลุ่มน้ำน่าน

1384621260

MJU iThesis 6208301011 thesis / rev: 05092564 22:20:54 / seq: 20

Title	PARTICIPATION OF PEOPLE IN BENEFITS' WATER RESOURCES AT NAM KIEN WATERSHED, PU PIANG DISTRICT, NAN PROVINCE
Author	Mr. Punsak Saikeatwong
Degree	Master of Science in Forest Management
Advisory Committee Chairperson	Assistant Professor Dr. Thanakorn Lattirasuvan

ABSTRACT

The research aimed to study water usage characteristics, participation factors of Kian basin management and problems including solutions for management and people's participation in Kian basin, Fai Kaew and Kian sub-districts, Phu Wiang district, Nan province. The samples separated three groups in the condition of geographical and difference of water usage characteristics that samples were upstream 45, midstream 20 and downstream 230. The results showed that most samples graduated in primary school who were farmer and average age 50 years up. Average income was the period 33,945.65-71,700.00 THB/year. On the other hand, Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC) was a financial institution of them. Agricultural water usage had three type which natural water resource for agriculture, water supply for using in household and buying for drinking. The water usage participation level is moderate. There are 6 influence factors for participant in in Kian basin including administrative problem, role, organization position, income, occupation and adequate water contain for agriculture. As showed farmers depends on natural water resources for agriculture that the main income. However, the lack of water effected that water management in the study area by participants' three group. The solve of problems can do the establishment of conservation, protection and development of water resources. In order to should be a clear solution, support the maintenance and utilization of water resources

Keywords : Participation, Water Management, Nan watershed

1384621280

MOJ iThesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ ผู้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณผู้สนับสนุนการดำเนินการวิจัย ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนากร ลัทธิดีระสุวรรณ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการวางแผนการดำเนินการวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลตรวจสอบแก้ไข จนกระทั่งงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชีมา โยธาทักติ และดร. ปิยะพิศ ขอนแก่น อาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้คำชี้แนะในการศึกษาค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์และตรวจสอบแก้ไขงานจนสำเร็จ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พสุธา สุนทรห้าว คณะวนศาสตร์ ภาควิชาการจัดการป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ จนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้นำชุมชนและชุมชน ตำบลน้ำเกียนและตำบลฝายแก้ว อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณอาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาการจัดการป่าไม้ และอาจารย์ผู้สอน มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ

พันธศักดิ์ สายเกียรติวงศ์

1384621280

MJU 1Thesis 6208301011 Thesis / rev: 05092564 22:20:54 / seq: 20

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์ทั่วไป.....	3
กรอบแนวคิด.....	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร.....	6
แนวคิดและหลักการการจัดการลุ่มน้ำ.....	6
ทฤษฎีและแนวคิดการมีส่วนร่วม.....	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	18
สถานที่ดำเนินการวิจัย.....	18
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง.....	18
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	19
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	20

1384621260

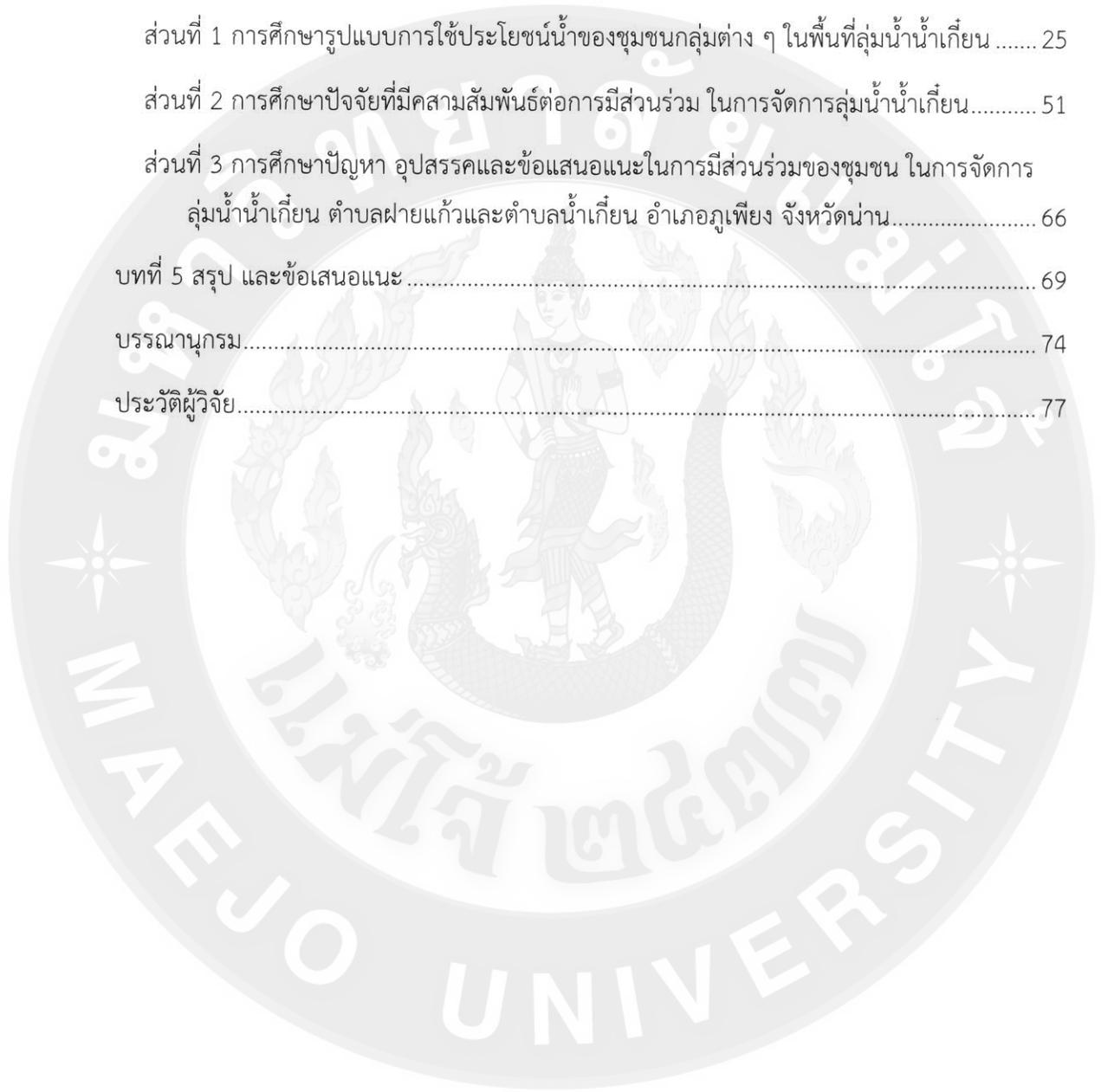
MUJ 1Thesis 6208301011 thesis / rev: 05092564 22:20:54 / seq: 20

การวิเคราะห์ข้อมูล.....	21
ระยะเวลาในการวิจัย.....	24
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	25
ส่วนที่ 1 การศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์น้ำของชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน	25
ส่วนที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่มีคสามสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม ในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน.....	51
ส่วนที่ 3 การศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการ ลุ่มน้ำน้ำเกียน ตำบลฝายแก้วและตำบลน้ำเกียน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน.....	66
บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ.....	69
บรรณานุกรม.....	74
ประวัติผู้วิจัย.....	77

1384621260

MUJ iThesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนประชากรที่เป็นสมาชิกราษฎรตำบลฝายแก้วและตำบลน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน.....	19
ตารางที่ 2 ข้อมูลแสดงลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน.....	26
ตารางที่ 3 ข้อมูลแสดงลักษณะทางเศรษฐกิจของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน.....	28
ตารางที่ 4 ข้อมูลแสดงลักษณะทางสังคมของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน.....	30
ตารางที่ 5 ข้อมูลแสดงลักษณะรูปแบบการใช้น้ำในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน.....	33
ตารางที่ 6 ข้อมูลแสดงเกี่ยวกับระดับความรู้และความเข้าใจของกลุ่มผู้ใช้น้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน.....	37
ตารางที่ 7 ข้อมูลแสดงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำด้านกฎ กติกา การใช้น้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน.....	38
ตารางที่ 8 ข้อมูลแสดงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน.....	40
ตารางที่ 9 ข้อมูลแสดงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำด้านการป้องกันภัยน้ำท่วม น้ำแล้ง ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน.....	42
ตารางที่ 10 ข้อมูลแสดงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำด้านการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน.....	44
ตารางที่ 11 ข้อมูลแสดงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน.....	46
ตารางที่ 12 ข้อมูลแสดงเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ของกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน.....	48

1384621260

MJU IThesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

ตารางที่ 13 ผลการทดสอบสมมติฐาน 52

1384621260

MJU IThesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด..... 5

1384621260

MJU IThesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

บทที่ 1

บทนำ

ลุ่มน้ำน้ำเกียนเป็นหนึ่งในลุ่มน้ำขนาดเล็กของลุ่มน้ำน่าน อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ น้ำน่านฝั่งตะวันออกตอนใต้ ไหลลงมาบรรจบกันที่ตำบลน้ำเกียน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน สภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาไม่สูงมากนักลักษณะเนินเขาเตี้ย สันเขาทอดเป็นแนวยาวจากทิศตะวันออกมาทางทิศตะวันตก พื้นที่ที่มีความสูงลาดเอียงและการไหลของน้ำจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตกจากสภาพพื้นที่ทั้งหมดอยู่ในช่วงความสูงระหว่าง 340-642 เมตรจากระดับน้ำทะเล มีลักษณะภูมิอากาศแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดูกาล ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายน-ตุลาคม (dry period) ฤดูแล้งเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-เมษายน (wet period) มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปี 1260.8 มิลลิเมตร (ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนบน กรมชลประทาน, 2563) มีปริมาณน้ำฝนสูงสุดในเดือน สิงหาคมและมีปริมาณน้ำฝนต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิสูงสุด 37.3 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุด 15.8 องศาเซลเซียส ลักษณะพืชพรรณที่ปกคลุมเป็นชนิดป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง สถานการณ์ของการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียนในอดีตมีปริมาณน้ำที่เพียงพอไหลสม่ำเสมอตลอดทั้งปี คุณภาพน้ำสามารถบริโภคและอุปโภคได้ตามแหล่งน้ำธรรมชาติ ชุมชนที่ได้รับผลประโยชน์จากแม่น้ำที่ไหลผ่านในลุ่มน้ำน้ำเกียนบริเวณโดยรอบ คือ ตำบลผายแก้ว และตำบลน้ำเกียน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่มโดยอาศัยสภาพภูมิประเทศ คือ กลุ่มที่ 1 คือกลุ่มที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงคือต้นน้ำ กลุ่มที่ 2 คือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ที่กึ่งกลางน้ำ และกลุ่มที่ 3 คือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ปลายน้ำ

ปัจจุบันนี้การเพิ่มขึ้นของประชากรในพื้นที่ ทำให้มีความต้องการขยายพื้นที่ทำกินมากขึ้น บุกรุกในเขตป่าอนุรักษ์ รวมทั้งการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค และภาคเกษตรกรรมตลอดทั้งปี ซึ่งการผลิตในภาคการเกษตร ในฤดูฝนมีการเพาะปลูก ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง กะหล่ำ เป็นต้น ส่วนในฤดูแล้งมีการเพาะปลูก ได้แก่ มันสำปะหลัง กะหล่ำ เป็นต้น โดยผลผลิตทางการเกษตรที่ได้มีปริมาณลดลง เนื่องจากดินขาดความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีจำนวนมาก และคุณภาพน้ำในลำธารมีสารปนเปื้อนของเคมี ส่วนในช่วงฤดูแล้งปริมาณน้ำในลำธารไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค รวมถึงการนำน้ำเพื่อไปใช้ในการเกษตรในฤดูแล้งจำนวนมาก แต่เมื่อถึงฤดูฝนกรณีถ้ามีฝนตกหนักหรือเกิดฝนตกสะสมหลายวันในบริเวณพื้นที่ต้นน้ำหรือพื้นที่สูงของลุ่มน้ำมักเกิดอุทกภัยน้ำป่าไหลหลากท่วมพื้นที่ที่อยู่อาศัย และพื้นที่การเกษตรของกลุ่มผู้ใช้น้ำในลุ่มน้ำน้ำเกียน โดยกลุ่มที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ กลุ่มคนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ปลายน้ำ ส่งผลก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในชุมชนเขตลุ่มน้ำน้ำเกียน แม้ได้รับการแก้ไขปัญหาร่วมกันฟื้นฟูลำห้วย แม่น้ำ เหมือง

1384621260

MJU-1Thesis 6208301011 chesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

ฝาย ในพื้นที่ต้นน้ำเพื่อแก้ไขวิกฤตปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอแต่ละฤดูในรอบปี แต่ยังไม่สามารถบรรเทา ปัญหาความขัดแย้งนี้ลงได้ เนื่องจากมีกลุ่มคนจำนวนมากที่ไม่เคารพความคิดเห็นของส่วนรวม ในการจัดการบริหารทรัพยากรน้ำและมองประโยชน์ส่วนตนมากกว่าอาจเกิดจากปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และความต้องการทรัพยากรที่ไม่เท่ากัน

กรณีปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องของการบริหารจัดการการใช้น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน ทำให้ ผู้ศึกษาสนใจที่ศึกษาถึงรูปแบบการใช้ประโยชน์น้ำของชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ และค้นหาปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน ตำบลฝายแก้วและตำบลน้ำเกียน อำเภอ ภูเพียง จังหวัดน่าน ซึ่งวัตถุประสงค์ที่สนใจที่ศึกษาดังกล่าวนี จะทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณค่าต่อชุมชนใน พื้นที่ หน่วยงานภาครัฐ และภาคสังคมในการแสวงหาความร่วมมือร่วมใจในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติอันเป็นสมบัติของชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในแง่ของการใช้ประโยชน์ใช้สอยและ การอนุรักษ์ เพื่อผลโดยรวมของสภาวะแวดล้อมของประเทศอย่างแท้จริง ทำให้การบริหารจัดการ ทรัพยากรป่าไม้เป็นการพัฒนาในรูปแบบที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์น้ำของชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ ลุ่มน้ำน้ำเกียน ตำบลฝายแก้วและตำบลน้ำเกียน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบรูปแบบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำในลักษณะที่แตกต่างของชุมชนในกลุ่มต้นน้ำ กลุ่มกลางน้ำและกลุ่มปลายน้ำ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
2. ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียนทำให้สามารถมุ่งเป้า การพัฒนาการมีส่วนร่วมได้ตรงประเด็นที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
3. หน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชนและประชาชนในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน สามารถใช้องค์ ความรู้ แนวคิด ทฤษฎีและทัศนคติจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางหลักในการดำเนินกิจกรรม ด้านการบริหารจัดการน้ำร่วมกันและตระหนักถึงความสำคัญต่อการรักษาสภาพความอุดมสมบูรณ์ ของทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำ

ขอบเขตของการวิจัย

สถานที่ในการศึกษาวิจัย ได้แก่เขตพื้นที่ของตำบลฝายแก้วและตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน รวมทั้งสิ้น 7 หมู่บ้าน โดยมีจำนวนครัวเรือนที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 1,105 ครัวเรือน ผู้วิจัยต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนเฉพาะ ด้านกฎกติกา ด้านการใช้ประโยชน์ ด้านการป้องกัน ด้านการอนุรักษ์ และด้านการพัฒนาแหล่งน้ำของแม่น้ำเกี๋ยน

นิยามศัพท์ทั่วไป

การจัดการลุ่มน้ำ หมายถึง การจัดการพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดที่มีขอบเขตที่แน่ชัดโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้น้ำที่มีปริมาณที่เหมาะสม (quantity) คุณภาพ (quality) และมีระยะเวลาการไหล (timing) ตลอดปี อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งสามารถควบคุมเสถียรภาพของดินและการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ในพื้นที่นั้นด้วย

พื้นที่ลุ่มน้ำ หมายถึง ลุ่มน้ำน้ำเกี๋ยนเป็นลุ่มน้ำขนาดเล็กมีแหล่งต้นน้ำอยู่บนเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ให้น่านฝั่งตะวันออกตอนใต้ ไหลลงมาบรรจบกันที่ตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

กลุ่มผู้ใช้น้ำ หมายถึง ชุมชนที่ใช้ทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำบริเวณต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ

ความขัดแย้ง หมายถึง ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการใช้น้ำจากลุ่มน้ำน้ำเกี๋ยน โดยรักษาประโยชน์ปัจเจกส่วนตนเป็นหลัก ระหว่างคนบนที่สูงที่อยู่ต้นน้ำกับคนพื้นราบที่อยู่กลางน้ำ และปลายน้ำ คนพื้นราบด้วยกันเองกับสถานประกอบการ

การจัดการต้นน้ำ หมายถึง การจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำย่อย ซึ่งอยู่ตอนบนของลุ่มน้ำเป้าหมาย

การอนุรักษ์ หมายถึง การจัดการของมนุษย์ในการใช้ชีวิตรวม (biosphere) เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ที่ยั่งยืนแก่ชุมชนรุ่นปัจจุบัน ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการรักษาศักยภาพที่จะดำรงความต้องการและความจำเป็นของคนรุ่นต่อไปในอนาคต ซึ่งการอนุรักษ์เป็นการสร้างสรรค์ การรวบรวม การสงวน การรักษาไว้ การใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน การทดแทน และการส่งเสริมสิ่งแวดล้อม ทางธรรมชาติ ทั้งนี้การอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพต่อ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่มีประโยชน์สามารถสนองความต้องการของมนุษย์ได้ หรือมนุษย์ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพนี้มีลักษณะและรูปแบบที่มิให้เกิดผลเสีย หรือสร้างประสิทธิภาพของสิ่งที่ถูกดำเนินการนั้นให้ด้อยลงไป นั่นคือการดำเนินการที่เป็นไปด้วย

ความรอบคอบและมีวิสัยทัศน์ที่ดีเปรียบเสมือนต้องเป็นการดำเนินการอย่างสุขุม และมีความละเอียดอ่อนเป็นไปตามวิธีการอนุรักษ์

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้และการกระจายปัจจัยในการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิก การมีส่วนร่วมของประชาชนได้รับการพัฒนาไปสู่การรับรู้และภูมิปัญญา รวมถึงการที่ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการศึกษาปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน และร่วมตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้

การจัดการทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การกระทำหรือการดำเนินงานใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่น ทั้งในแง่บริหาร การจัดการพัฒนา โดยครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม หมายถึง ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนหัวหน้าครัวเรือนที่บรรลุนิติภาวะและตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ศึกษา

1384621260

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ เรื่องที่ทำงานวิจัย คือ การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน โดย ทำการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจาก เอกสารบันทึก บทความ โครงร่างปัญหาพิเศษ โครงร่างวิทยานิพนธ์ และการสืบค้นเอกสารอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้ครอบคลุมในเนื้อหา เพื่อใช้อ้างอิงที่มาของข้อมูล และเป็นข้อมูลปัจจุบัน ดังนี้

1. แนวคิดและหลักการการจัดการลุ่มน้ำ
2. ทฤษฎีและแนวคิดการมีส่วนร่วม
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและหลักการการจัดการลุ่มน้ำ

1. แนวคิดการจัดการลุ่มน้ำ

แนวคิดการจัดการลุ่มน้ำของประเทศไทยของรัฐบาลที่ผ่านมามีนโยบายการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการบริหารจัดการลุ่มน้ำแต่เป็นการดำเนินงานไม่จริงจังและมีการเริ่มดำเนินการครั้งแรกโดยกรมป่าไม้เมื่อปี พ.ศ. 2496 (เกษม และณรงค์, 2554) เนื่องจากลุ่มน้ำเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวกับการจัดการน้ำ ดังนั้นการจัดการลุ่มน้ำเป็นหลักการที่ใช้ ดำเนินการในการจัดการพื้นที่หนึ่ง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับน้ำนั้นเป็นสำคัญซึ่ง เกษม (2526) ได้ให้ความหมายของการจัดการลุ่มน้ำไว้ว่าการจัดการลุ่มน้ำหมายถึงการจัดการพื้นที่เพื่อให้ได้ น้ำที่มีปริมาณมากพอ คุณภาพดีมีการไหลสม่ำเสมอพร้อมทั้งควบคุมเสถียรภาพของดินและการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ในลุ่มน้ำนั้นด้วยในทำนองเดียวกับ เกษม และณรงค์ (2554) ได้ให้ความหมายว่าการจัดการลุ่มน้ำ หมายถึง การจัดการพื้นที่ (ดิน) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำเพื่อให้ได้ปริมาณน้ำมากเพียงพอและมีคุณภาพดีมีการไหลสม่ำเสมอตลอดปีพร้อมทั้ง ควบคุมเสถียรภาพของดินและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ในลุ่มน้ำนั้น ๆ ด้วย และในทำนอง เดียวกันนี้ Society of American Forester (1944 อ้างใน เกษม, 2555) ได้ให้ความหมายว่าการจัดการลุ่มน้ำคือการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพต่อทรัพยากรธรรมชาติของลุ่มน้ำเพื่อให้ได้ผลผลิตและรักษาทรัพยากรน้ำ รวมทั้งควบคุมการพังทลายของดินอุทกภัยและป้องกันสิ่งมีค่าอื่น ๆ ควบคู่ไปกับน้ำ

2. หลักการจัดการลุ่มน้ำ

หลักการจัดการลุ่มน้ำ คือ การดำเนินการขั้นพื้นฐานที่มีขั้นตอนอย่างถูกต้อง เพื่อให้ระบบลุ่มน้ำมีชนิด ปริมาณ สัดส่วน และการกระจายของสรรพสิ่งในลุ่มน้ำ อันสามารถแสดงบทบาท หน้าที่ การทำงานได้ตามปกติหรือตามแผนที่วางไว้ ซึ่งประกอบด้วย 3 หลักการที่มีความต่อเนื่องกันดังนี้

1. การแบ่งเขตลุ่มน้ำ หลักการอนุรักษ์กำหนดไว้ว่าต้องแบ่งพื้นที่ลุ่มน้ำตาม ลักษณะภูมิประเทศ เช่น ความสูง ความลาดชันและลักษณะแผ่นดิน รวมทั้งลักษณะคุณสมบัติของดิน สภาพเศรษฐกิจและสังคมในการแบ่งเขตลุ่มน้ำ ได้แก่ การแบ่งชั้นคุณภาพลุ่มน้ำหรือการวางแผนการใช้ที่ดิน

2. การกำหนดมาตรการทางการอนุรักษ์ทรัพยากรภายในแต่ละเขตลุ่มน้ำด้านการใช้แบบยั่งยืน โดยวิธีเก็บกัก การรักษาซ่อม พื้นฟู การพัฒนา การป้องกัน การสงวน และการจัดรูปแบบระบบ

3. การควบคุมของเสียและมลสาร ให้อยู่ภายใต้กฎทางวิทยาศาสตร์อีกข้อหนึ่งคือ ความสามารถฟอกตัวเองและการช่วยตัวเองของธรรมชาติ ถ้าของเสียและมลสารมีมากเกินไป จำเป็นต้องสร้างเทคโนโลยีควบคุมของเสียและมลสารขึ้น เช่น การทำชั้นบันไดปลูกพืช การก่อสร้างเขื่อน หรืออ่างเก็บน้ำ เก็บกักตะกอน การก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย

หลักการทั้ง 3 ข้อนี้ ถ้าสถานภาพลุ่มน้ำปกติและธรรมชาติดีแล้ว การให้น้ำ และทรัพยากรอื่น ๆ ของลุ่มน้ำจะเป็นไปตามบทบาทของลุ่มน้ำที่จะพึงมีตั้งนั้น นักจัดการลุ่มน้ำจะต้องตระหนักและมีทักษะในการวางแผนการจัดการลุ่มน้ำเป็นอย่างดี (เกษม, 2558)

ลุ่มน้ำมีความหมายตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า "Watershed" ซึ่งนักอุทกวิทยา ได้ให้คำจำกัดความไว้หลายประการ Websters Dictionary (เกษม, 2555) ได้ให้คำ จำกัดความไว้ว่าลุ่มน้ำคือพื้นที่ผิวลาดชัน ซึ่งจะระบายน้ำจากเส้นสันปันน้ำ (topographic divide) ไหลลงสู่ที่ระบายน้ำ (drainage basin) ตั้งแต่สองแห่งหรือมากกว่าสองแห่งขึ้นไป ในขณะที่ USDA ในหนังสือ Soil ปี 1957 (เกษม และณรงค์, 2554) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่าลุ่มน้ำคือ พื้นที่หน่วยหนึ่งที่ทำให้การระบายน้ำลำธารหรือแม่น้ำ ปัจจุบันคำว่าลุ่มน้ำ (watershed) ได้มีการดัดแปลงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยมีได้เน้นหนักเฉพาะพื้นที่ป่าไม้เท่านั้น แต่จะเน้นหนักไปถึงพื้นที่กิจกรรม เหมือนแร่ ชุมชน พืชหญ้า และอื่น ๆ ด้วย Dr. R.E. Dils เป็นผู้หนึ่งที่ได้ริเริ่มขยายคำจำกัดความต่าง ๆ คือได้ให้คำจำกัดความที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันเสียใหม่ว่า ลุ่มน้ำหมายถึงหน่วยของพื้นที่หนึ่ง ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดน้ำ โดยเฉพาะมีขนาดไม่แน่นอนแล้วแต่วัตถุประสงค์ของผู้ที่ จัดการพื้นที่นั้นเป็นสำคัญ (เกษม, 2526) จากคำนิยามและความหมายของลุ่มน้ำที่ กล่าวมาทั้งหมดมีความหมายสอดคล้องกันคือต้องมีพื้นที่ (unit area) และพื้นที่นั้นกำหนดขึ้นมาเพื่อจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่งของการดำเนินการที่เน้นด้านน้ำจึงกล่าวสั้น ๆ ได้ว่าลุ่มน้ำคือพื้นที่ขนาดหนึ่งซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดน้ำ (เกษม และณรงค์, 2554)

แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคการจัดการ ฌรงค์ (2555) ได้กล่าวว่า การนำป่าไม้ชุมชนไปร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาท้องถิ่น โดยทั่วไปจะประสบปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหลัก ๆ ได้ 3 ประการ ดังนี้

1. ปัญหาด้านวิชาการในการพัฒนาท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ส่วนที่เกี่ยวข้อง กับรัฐเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการ และชาวบ้านดำเนินการเอง ต้องอาศัยหลาย ๆ ด้านเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านการจัดการ วนศาสตร์ เกษตรศาสตร์ จิตวิทยา นิติศาสตร์ และอื่น ๆ ปัญหาทางด้านวิชาการ ได้แก่ ด้านข้อมูลพื้นฐานของการจัดการมาใช้ในการประเมินความต้องการ ระบบการจัดการความรู้เทคนิคพื้นบ้านมาทำความเข้าใจในธรรมชาติ วัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น ความรู้และภูมิปัญญาชาวบ้าน ความรู้และเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันด้านต่าง ๆ ที่ได้รับการยอมรับจากการศึกษาวิจัย ถูกทดสอบแล้วว่ามีประสิทธิภาพ

2. ปัญหาด้านระเบียบและการจัดการ ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

3. ปัญหาด้านระเบียบ กฎหมายและวิธีปฏิบัติ ต้องได้รับการยอมรับของพื้นที่มีลักษณะที่แตกต่างกันโดยรวมจากทุกฝ่าย

เจิมศักดิ์ (2527) ได้กล่าวถึงขั้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอน

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผล

การมีส่วนร่วมที่ได้กล่าวมาสามารถช่วยให้ประชาชน คิดเป็น ทำเป็น สามารถพึ่งตนเองได้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการกระทำ

ทฤษฎีและแนวคิดการมีส่วนร่วม

1. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม จากการศึกษาทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนักวิชาการทั้งหลาย พบว่า การมีส่วนร่วม จะเกี่ยวข้องกับด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยา มีทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ นับว่าเป็นทฤษฎีดั้งเดิมเกี่ยวกับการจูงใจให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้บรรลุความสำเร็จด้วยการจูงใจบุคคลากรในองค์การ โดยคำนึงถึงความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์เป็นหลัก อับราฮัม เอช มาสโลว์ (Abraham

H.Maslow) กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์จำมีความต้องการปัจจัยต่าง ๆ ที่ไม่มีที่สิ้นสุดตามลำดับได้แก่

1.1 ความต้องการพื้นฐานทางกายภาพและชีวภาพ ถือว่าเป็นปัจจัยในขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน เพื่อการดำรงอยู่และความอยู่รอดของชีวิต ได้แก่ อาหาร น้ำ ความอบอุ่น ที่อยู่อาศัย การพักผ่อน การนอน การขับถ่าย และเรื่องเพศ

1.2 ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย เป็นความต้องการที่เป็นอิสระ จากภัยอันตรายทางด้านร่างกาย ความกลัวต่อการสูญเสียงาน ทรัพย์สินต่าง ๆ อาหารและที่อยู่อาศัย ความต้องการทางสังคม ความรักใคร่ และความเป็นเจ้าของ เนื่องจากอยู่ในสังคมก็ต้องการความรัก การเป็นเจ้าของบุคคลอื่น รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นคนที่มีคุณค่าของกลุ่มเป็นสมาชิกนั้น

1.3 ความต้องการได้รับการยกย่อง และเป็นที่ยอมรับจากสังคม ซึ่งเป็นความต้องการของบุคคลที่จะเป็นบุคคลที่มีคุณค่าในสายตาคนอื่น และได้รับการยอมรับทั่วไปว่า ตนเองมีความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา โดยตระหนักถึงศักยภาพ ทักษะ ความสามารถของตนเอง และเกิดความเชื่อมั่นในตัวเองสูง

1.4 ความต้องการมีฐานะเด่นในสังคม (Esteem or Status Needs) ความต้องการขั้นต่อมาจะเป็นความต้องการที่จะประกอบไปด้วยสิ่งต่าง ๆ นั้น คือความมั่นใจในตนเอง

1.5 ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต หมายถึง แนวโน้มของบุคคลที่จะเป็นหรืออยู่ในสถานภาพอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นไปได้ อาจกล่าวได้ว่า เป็นความปรารถนาที่จะเป็นอย่างที่ตนเองเป็นมากขึ้น สูงขึ้น โดยเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถจะเป็นได้และประสบความสำเร็จเพื่อที่จะมีศักยภาพบรรลุในระดับสูงสุด

2. ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอริเบอร์ค ได้นำประเด็นปัจจัยจูงใจ และปัจจัยสุขอนามัยร่วมกันเรียกว่า ทฤษฎีสองปัจจัย นำเสนอปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงานให้แก่พนักงาน เพื่อให้การเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ทำให้เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพประกอบด้วยปัจจัย 2 ประการ คือ

2.1 ปัจจัยรักษาหรือปัจจัยสุขอนามัย (Maintenance factor or Hygiene factors) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในการสร้างความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบายและการบริหาร เงินเดือน ความมั่นคงในการงาน การบังคับบัญชา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สภาพการทำงานและสถานภาพ

2.2 ปัจจัยจูงใจ (Motivation factors) นับเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยภายใน ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อพนักงานคล้ายกับการรักษาอนามัยของคน ได้แก่ ความก้าวหน้าส่วนตัว ลักษณะงานที่ท้าทาย ความสำเร็จ การยกย่องชมเชย

ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน (ศิริวรรณ และคณะ, 2545 อ้างใน ศิริชัย, 2554)

3. ทฤษฎีหมุดเชื่อมโยงของไลเคอร์ท (Linking Pin function theory) เมื่อ ค.ศ.1967 เรนเซส ไลเคอร์ท (Rensis Lickert) ผู้อำนวยการสถาบันทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมิชิแกน กล่าวถึง ทฤษฎีการจัดรูปองค์การเชิงมนุษย์สัมพันธ์ เรียกว่า “ทฤษฎีหมุดเชื่อมโยง” ได้กล่าวโดยสรุปว่า องค์การจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดีที่สุดก็ต่อเมื่อสมาชิกจะต้องไม่ปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะคนเดียว หากแต่การปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในลักษณะกลุ่มงานที่มีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายการปฏิบัติงานชัดเจน ฝ่ายบริหารต้องรับผิดชอบต่อการสร้างกลุ่มงานที่มีประสิทธิภาพ มีความเชื่อมโยงทั้งระหว่างภายใน องค์การ ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มหนึ่งย่อมจะเป็นผู้ได้บังคับบัญชาในอีกกลุ่มหนึ่ง ที่สูงขึ้นไปและเป็นเช่นนี้ไปตลอดทั้งองค์การ (ศิริวรรณ และคณะ, 2545) สอดคล้องกับ เสริมศักดิ์ (2537) ได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมว่า เป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนการทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหารและประสิทธิผลขององค์การขึ้นอยู่กับกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหารและประสิทธิผลขององค์การขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การนั้น ในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่งในการรวมพลังความคิดสติปัญญา ก็คือ การมีส่วนร่วม การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์การนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง (involvement) ในการดำเนินการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน (commitment) ต่อกิจกรรมและองค์การในที่สุด ปราณี และ จรรย์ส (2545) กล่าวถึงการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพว่า ต้องประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ คือ

- 1) ความสมดุลในบทบาท สมาชิกจะต้องมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม
- 2) เป้าหมายที่ชัดเจนและเห็นพ้องต้องกัน เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกในการรับรู้และมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย
- 3) การเปิดเผยและกล้าเผชิญหน้าเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถแสดงตน เหตุผล ความคิด ได้อย่างอิสระ
- 4) การสนับสนุนและการไว้วางใจกัน จะทำให้สมาชิกรู้สึกต้องการที่จะปกป้องงานที่เขา รับผิดชอบ
- 5) ความร่วมมือและความขัดแย้ง จะช่วยให้ทุกคนยอมรับจุดอ่อนจุดแข็งของกันและกัน และจะช่วยดึงความรู้ความสามารถและประสบการณ์ออกมาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- 6) วิธีการดำเนินการที่ดี จะทำให้เกิดการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- 7) ภาวะผู้นำที่เหมาะสม ย่อมให้มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเพื่อเปิดโอกาส และ ดึงศักยภาพของผู้ร่วมงานออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่องาน

- 8) การตรวจสอบและติดตามเป็นการศึกษาทบทวนการทำงาน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์และการปรับปรุงขั้นตอน วิธี และกระบวนการทำงาน
- 9) การพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานที่จะเกิดขึ้น
- 10) ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อช่วยเหลือและเรียนรู้จากกลุ่มข้างเคียง ที่ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่ม
- 11) การติดต่อสื่อสารที่ดี เปรียบเสมือนน้ำมันหล่อลื่นในการทำงาน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการทำงานหรือมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมีความจำเป็นและสำคัญมากสำหรับทรัพยากรในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพการทำงานหรือการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชามีมากขึ้น เป็นสิ่งที่ดีสำหรับการสั่งการของผู้บริหาร ผู้บริหารจะต้องรับฟังการเสนอความคิดเห็น การตัดสินใจของผู้ใต้บังคับบัญชาทุก ๆ คนจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความผูกพัน และมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน จะเกิดความมุ่งมั่นร่วมมือร่วมใจกันทำงานอย่างเต็มที่ ทำให้การบริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)

การมีส่วนร่วมมีความหมายที่กว้างและเกี่ยวข้องกับบุคคลในทุกระดับ ทุกส่วน ในที่ประชุมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ณ องค์การสหประชาชาติ เมื่อปี ค.ศ. 1975 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่ไม่อาจกำหนดนิยามความหมายเดียวที่ครอบคลุมได้ เพราะความหมายของการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศหรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันก็ตาม ดังนั้น การนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรจะมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจสังคม และการเมืองหนึ่ง ๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ขยายความการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า ครอบคลุมในประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่และมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาและเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมสะท้อนให้เห็นถึงการเกี่ยวข้องโดยสมัครใจและเป็นประชาธิปไตยในกรณีของการเอื้อให้เกิดความพยายามในการพัฒนา การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกันการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายนโยบายและการวางแผนดำเนินการโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและทรัพยากรเพื่อพัฒนาประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ

ไม่ว่าระดับท้องถิ่นภูมิภาคและระดับชาติ จะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้รับ

ประเด็นที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นโยบายและโครงสร้างการบริหารรวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจ สังคมของประชากร การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

ตามนิยามข้างต้นจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในฐานะสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะในบริบทของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หรือวัฒนธรรมย่อมเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงการพัฒนาภูมิปัญญาในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเองในการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม (จินตวีร์, 2561) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดที่ช่วยให้เห็นถึงลักษณะของการที่ประชาชนได้เข้าไปร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิดความรู้ ความสามารถในการกระทำและมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ โดยที่การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจร ตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด โดยเริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเอง การเข้าร่วมคิดถึงปัญหา ร่วมกันวางแผนในการดำเนินงาน ร่วมกันติดตามประเมินผลตลอดระยะเวลาที่ดำเนินงานตลอดจนไปถึงการรับผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้ในการทำงานเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหรือหลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมนั้นต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่แท้จริงในการที่จะเข้าร่วมเพื่อที่จะก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ
2. กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม
3. การมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพที่จะตัดสินใจว่า จะเลือกเข้ามามีส่วนร่วมด้วยหรือไม่ โดยข้อมูลสำคัญของการมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่เกิดจากการบังคับหรือขู่เข็ญจากผู้มีอำนาจเหนือกว่า (ประคอง และคณะ, 2561)

2.2 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ทวิทอง (2527 อ้างใน ประคอง และคณะ, 2561) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นกิจกรรมที่ประชาชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ ควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพตามความจำเป็นอย่าง

เหมาะสมในฐานะสมาชิกของสังคม โดยประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาของตนเองด้วย ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสัก (สุวัฒน์, 2557) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสัก ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสักให้เกิดประโยชน์สูงสุดทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสัก ได้แก่ ด้านคุณลักษณะคุณธรรมของผู้นำ ด้านการให้คุณค่าทางสังคมของสมาชิก ด้านความตระหนักของสมาชิก ด้านความใส่ใจในกิจกรรมของชุมชน ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการได้รับการสนับสนุนและการยอมรับ ด้านกระบวนการตัดสินใจ ด้านการรับรู้ข่าวสาร ด้านการกำหนดแผนงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ประชาชนมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียควรมีส่วนร่วม ผลองค์ความรู้นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสัก พบว่าได้ 4 รูปแบบคือ 1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสัก 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนควรดำเนินการ 3) องค์กรภายนอกชุมชนเช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาลองค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค สถาบัน การศึกษา องค์กรเอกชน ควรดำเนินการและให้การสนับสนุน 4) บูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการลุ่มน้ำห้วยแม่ท้อ จังหวัดตาก (กิติชัย, 2555) ได้ทำการศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการลุ่มน้ำห้วยแม่ท้อ จังหวัดตาก ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพในชุมชน ระดับการศึกษา อาชีพหลัก ปัญหาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค ความรู้ด้านการจัดการลุ่มน้ำ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งศักยภาพและทุนทางสังคมของชุมชน ข้อเสนอแนะต่อการเพิ่มระดับการมีส่วนร่วม คือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูป่าต้นน้ำ การป้องกันไฟป่า รวมทั้งจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ และการจัดการป่าชุมชน

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการทรัพยากรน้ำจากโครงการชลประทานแม่น้ำชี กรณีศึกษาโครงการสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านกุดแช่ จังหวัดร้อยเอ็ด (สุธรรมมา, 2556) ได้ทำการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทั้งศึกษา ปัญหา อุปสรรค

1384621260

MJU_1Thesis_6208301011_Thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการทรัพยากรน้ำ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำในระดับสูง โดยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ลักษณะการถือครองที่ดิน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้ใช้น้ำ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำและการให้คุณค่าทรัพยากรน้ำ ส่วนการศึกษา ปัญหาและ อุปสรรค พบว่า มีปัญหาในประเด็นการวางแผน การแสดงความคิดเห็น การไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ การขาดความร่วมมือและการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเกษตรกรในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการร่วมกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: บ้านคลองทราย ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา (ธวัชชัย และอนุชนาล, 2549) ได้ทำการศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา การใช้ทรัพยากรป่าไม้ และทัศนคติของประชาชนที่มีต่อผู้นำชุมชน ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน พบว่า มีสาเหตุที่เกิดจากประชาชน เช่น ประชาชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่เนื่องจากต้องประกอบอาชีพเพื่อความอยู่รอด และ สาเหตุที่เกิดจากหน่วยงานราชการขาดความจริงใจที่จะช่วยเหลือประชาชน ดังนั้นการจะทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนบ้านคลองทรายสัมฤทธิ์ผลได้นั้น หน่วยงานภาครัฐต้องทบทวนกระบวนการทำงานที่ผ่านมารวมถึงสร้างความเข้าใจกับชุมชนให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และสนับสนุนประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐมากขึ้น พร้อมทั้งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนพื้นที่หาดสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช (ราตรี และคณะ, 2557) ได้ทำการศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม ระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน พบว่า ปัจจัยด้านอายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ รายได้สุทธิต่อเดือน ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยผู้ทำการศึกษาได้มีข้อเสนอแนะ คือ ผู้ที่มีอายุ 50 – 59 ปี และ 60 ขึ้นไป รวมทั้งระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานมากกว่า 50 ปี ขึ้นไป และเป็นผู้ที่มียาได้น้อยมีส่วนร่วมมากที่สุด เช่นเดียวกับประชาชนที่มีอาชีพประมง เป็นกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์และได้รับประโยชน์จากการประกอบอาชีพโดยตรง ดังนั้นควรสนับสนุนกลุ่มผู้ที่มีอายุมากและตั้งถิ่นฐานมาเป็นระยะเวลานานให้เข้ามาเป็นผู้นำชุมชนหรือผู้ถ่ายทอดความรู้และจิตสำนึก

การอนุรักษ์ พร้อมทั้งการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์มาใช้ประโยชน์กับป่าชายเลน และ
 ควรพัฒนาศักยภาพการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี
 (นิรัตน์ และอดิสรณ์, 2563) ได้ทำการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน ลำดับ
 ความสำคัญของปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน และข้อเสนอแนะแนวทางใน
 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำในชุมชนของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี
 ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในจังหวัดนนทบุรีใน
 ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการรักษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการฟื้นฟู
 และด้านการพัฒนา ตามลำดับ 2) ประชาชนในจังหวัดนนทบุรีให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม
 ในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนด้านการฟื้นฟูแหล่งน้ำชุมชนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาและ
 ด้านการรักษาแหล่งน้ำชุมชน ตามลำดับ

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการบำรุงรักษาระบบชลประทาน: กรณีศึกษา
 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ (มลจิรา และคณะ, 2562) ได้ทำการศึกษา
 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการบำรุงระบบชลประทานและปัจจัยที่มีผลต่อ
 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการบำรุงรักษาระบบชลประทาน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ใช้น้ำ
 ชลประทาน มีการบริหารจัดการภายในกลุ่มร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยมีปัจจัยทางเศรษฐกิจและ
 สังคมของเกษตรกรในการบำรุงรักษาระบบชลประทาน ได้แก่ อายุ ที่ตั้งแหล่ง เพาะปลูก ชนิดพืชที่
 ปลูก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การได้รับข่าวสาร และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกร
 ในการบำรุงรักษาระบบชลประทาน 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ผู้ใช้น้ำชลประทานมีส่วนร่วมในการจัดตั้ง
 กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานในเขตพื้นที่ 2) กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานให้ความร่วมมือปฏิบัติตามกฎระเบียบ
 ของการใช้น้ำและข้อตกลงอย่างสม่ำเสมอ 3) กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานได้ประโยชน์จากการจัดการ
 ระบบชลประทาน ซึ่งมีการจัดสรรน้ำตามรอบเวรการใช้น้ำ

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในกิจกรรมการจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำลี้ จังหวัดลำพูน
 (สามารถ, 2562) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการทรัพยากรน้ำและปัจจัยที่มี
 ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการทรัพยากรน้ำของเกษตรกร โดยเก็บรวบรวม
 แบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์การถดถอย
 พหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการทรัพยากรน้ำของ
 เกษตรกรโดยรวมมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงแม่น้ำลี้ (0.10 – 10.00
 กิโลเมตร) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำของเกษตรกรอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการใช้ประโยชน์แม่น้ำลี้ด้านการเกษตรและการใช้ประโยชน์แม่น้ำลี้
 ด้านวัฒนธรรมชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำของ

เกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งนี้ผลกระทบจากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของแม่น้ำลี การรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายชุมชน และการฟื้นฟูกิจกรรมตามแนวทางนิเวศวัฒนธรรมเพื่อการจัดการ ทรัพยากรน้ำมีส่วนสนับสนุนต่อการเข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการ ทรัพยากรน้ำ รวมถึงการสร้าง ความเข้าใจต่อสภาพปัญหาการจัดการทรัพยากรน้ำในแม่น้ำลี้ อันจะ ส่งผลต่อการวางแผนการสร้างเสริมกิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนภายใต้ข้อกำหนดของชุมชน

ปัจจัยที่นำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการลุ่มน้ำสาขาแม่ริม จังหวัด เชียงใหม่ (ชลธร, 2558) ได้ทำการศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรน้ำ และกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจากการใช้ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ ลุ่มน้ำสาขาแม่ริม รวมถึงวิเคราะห์ปัจจัยที่นำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการในพื้นที่ ลุ่มน้ำสาขาแม่ริม พบว่า ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาแม่ริมประสบปัญหาจากการใช้ทรัพยากรน้ำหลายประการ โดยพบปัจจัยที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่ 1) ข้อตกลงร่วมกันในพื้นที่ลุ่มน้ำ 2) วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและการจัดการทรัพยากรน้ำโดยชุมชน 3) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียจากการใช้ ทรัพยากรน้ำ 4) กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่สอดคล้องกันตลอดทั้งลุ่มน้ำ 5) หลักคุณธรรมจริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล 6) องค์กร/หน่วยงานหลักในการบูรณาการ 7) มาตรการและแรงจูงใจ ในการบริหารจัดการน้ำ 8) ระบบการศึกษาและกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจ 9) แผนการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ และ 10) ระบบฐานข้อมูลที่สนับสนุนการจัดการทรัพยากรน้ำ ตามลำดับ

พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่พาน จังหวัดเชียงใหม่ (เขาวีลิต, 2556) ได้ทำการศึกษาพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหาร จัดการน้ำเพื่อการเกษตร โดยใช้ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและแบบจำลองของ Elinor Ostrom ผลการศึกษา การจัดการน้ำในพื้นที่ที่เกิดจากการรวมกลุ่มเกษตรกรแล้วร่วมกันพัฒนาระบบ เหมือนฝายกับวิธีการบริการจัดการ ทั้งสองระบบจะทำงานสัมพันธ์กันจนกลายเป็นแบบแผนใน การจัดการน้ำที่มีพัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบมาถึงปัจจุบันโดยลำดับดังนี้ 1) รูปแบบ เหมือนฝายครัวเรือน 2) แก่เหมือนหรือแก่ฝาย 3) องค์กรเหมือนฝาย 4) สหกรณ์ผู้ใช้น้ำ 5) สมาคมผู้ใช้น้ำ และ 6) เครือข่ายผู้ใช้น้ำ

รูปแบบการอภิบาลเครือข่ายในการจัดทรัพยากรน้ำ : ศึกษากรณีพื้นที่ภูมิภาคลุ่มน้ำยม (ภัทร และคณะ, 2558) ได้ทำการศึกษาปัญหาอุปสรรคและการแก้ไขปัญหามจัดการทรัพยากรน้ำ พื้นที่ภูมิภาคลุ่มน้ำยม และข้อเสนอแนวทางเชิงนโยบายรูปแบบอภิบาลเครือข่ายในการจัดการ ทรัพยากรน้ำ ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนวทางเชิงนโยบาย ได้แก่ 1) การจัดตั้งองค์การกำกับดูแล ทรัพยากรน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ 2) ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำยม ได้แก่ ความพร้อมของกลุ่มเครือข่าย การยอมรับของชุมชน ศักยภาพผู้นำชุมชนการใช้ข้อมูลและแผน

ที่เป็นเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรน้ำ และการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจทั้งภายในและภายนอกชุมชน

การเสริมสร้างภาวะผู้นำชุมชนในการพัฒนาและถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาบ้านเมืองงาย ตำบลเมืองงาย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ (ชนันธร และคณะ, 2559) ได้ทำการศึกษาการบูรณาการภูมิปัญญาดั้งเดิมและภูมิปัญญาสมัยใหม่ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ ผลการศึกษาพบว่า เกิดองค์ความรู้/ภูมิปัญญาร่วมสมัยด้านการจัดการทรัพยากรน้ำที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพบริบทและนำไปสู่การจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนทั้งระบบตั้งแต่พื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการแหล่งน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ห้าง อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย (เสริมศิริ และชัยยงค์, 2554) ได้การศึกษากลยุทธ์การสื่อสารและปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำแบบชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ห้าง ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ได้แก่ 1) กลยุทธ์การถ่ายทอดองค์ความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) การสร้างมาตรการทางสังคมและกิจกรรมปลูกจิตสำนึก 3) การประยุกต์ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมและ 4) การแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ห้าง พบว่ามี 12 ปัจจัย ได้แก่ 1) สถานภาพทางสังคมของแหล่งสาร 2) ความคล้ายกันของผู้ส่งสารและผู้รับสาร 3) คุณลักษณะของแหล่งสาร 4) การไหลเวียนของข่าวสารภายในชุมชน 5) จิตสำนึกหรือความรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งน้ำ 6) ผลประโยชน์ตอบแทนร่วมกันของกลุ่มหรือชุมชน 7) สถานภาพทางเศรษฐกิจของชาวบ้าน 8) วัฒนธรรมและประเพณีเฉพาะท้องถิ่น 9) ข้อกำหนดหรือมาตรการของชุมชน 10) การส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 11) เวลา และ 12) กฎหมายและนโยบายของรัฐ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัยครั้งนี้คือในเขตพื้นที่ตำบลฝายแก้วและตำบลน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน จำนวน 7 หมู่บ้าน เหตุผลที่เลือกดำเนินการวิจัยในสถานที่ดังกล่าว คือ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ น้ำท่วมในฤดูฝน น้ำแห้งในฤดูแล้ง และเกิดการความขัดแย้ง การใช้น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน เพื่อทำการเกษตร การอุปโภคและบริโภค

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อยู่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลฝายแก้ว และตำบลน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน รวม 7 หมู่บ้านเป็นพื้นที่เป้าหมายที่มีราษฎร 2,875 ราย มีจำนวนครัวเรือนรวมทั้งหมด 1,105 ครัวเรือน โดยรวบรวมข้อมูลจากตัวแทนของครัวเรือนที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple random sampling) จำนวน 295 ครัวเรือน โดยกำหนดขนาดการสุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (กัลยา, 2549) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 295 ครัวเรือน การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยมีสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากร
 $(e)^2$ = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้น

กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อน = 0.05

$$n = \frac{1105}{1 + 1105(0.05)^2}$$
$$n = \frac{1105}{3.7625}$$
$$n = 295$$

คำนวณหากลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านโดยใช้สูตร

$$n = \frac{nN_i}{N}$$

เมื่อ n_i = จำนวนตัวอย่างที่สุ่มจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม
 n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
 N_i = จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม
 N = จำนวนของราษฎรทั้งหมด

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรที่เป็นสมาชิกราษฎรตำบลฝายแก้วและตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร	จำนวนครัวเรือน	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ 10 บ้านดงป่าสัก	412	170	45
หมู่ 16 บ้านหนองเจริญ	208	73	20
หมู่ 1 บ้านน้ำเกี๋ยนใต้	580	215	57
หมู่ 2 บ้านน้ำเกี๋ยนเหนือ	334	142	38
หมู่ 3 บ้านต้นกอก	496	168	45
หมู่ 4 บ้านใหม่พัฒนา	494	192	50
หมู่ 5 บ้านใหม่สันติสุข	351	145	40
รวม	2,875	1,105	295

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และแนวคิดที่กำหนด โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และได้ดัดแปลงแบบสอบถามที่มีผู้สร้างไว้แล้วมาแก้ไขให้เหมาะสม ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด (open-ended questions) และคำถามปลายปิด (close-ended questions) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เพื่อรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของราษฎรในเขตพื้นที่เป็นแบบ (checklist) เครื่องหมายและแบบเติมคำ

ตอนที่ 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระดับความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมของราษฎรที่มีต่อการจัดการลุ่มน้ำในด้านกฎกติกาการใช้น้ำ ด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำ ด้านการป้องกันน้ำ

1384621260

ท่วมและน้ำแล้ง ด้านการอนุรักษ์ และด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยแต่ละข้อคำถามมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม, 2553) ซึ่งมีเกณฑ์ให้คะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

การมีส่วนร่วม/เห็นด้วย/ปัญหามากที่สุด	5 คะแนน
การมีส่วนร่วม/เห็นด้วย/ปัญหามาก	4 คะแนน
การมีส่วนร่วม/เห็นด้วย/ปัญหาปานกลาง	3 คะแนน
การมีส่วนร่วม/เห็นด้วย/ปัญหาน้อย	2 คะแนน
การมีส่วนร่วม/เห็นด้วย/ปัญหาน้อยที่สุด	1 คะแนน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของราษฎร ตำบลฝายแก้วและตำบลน้ำเกี๋น ในกิจกรรมการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกี๋น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย

1.1 การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมากและมีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วนและครอบคลุมโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1.1.1 กลุ่มต้นน้ำ คือ กลุ่มที่อยู่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ได้แก่ บ้านดงป่าสัก

1.1.2 กลุ่มกลางน้ำ คือ กลุ่มคนที่อยู่อาศัยอยู่ระหว่างกลุ่มพื้นที่สูงและพื้นที่ราบ ได้แก่ บ้านหนองเจริญ

1.1.3 กลุ่มปลายน้ำ คือ กลุ่มคนที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่ราบ ได้แก่ บ้านน้ำเกี๋นใต้ บ้านน้ำเกี๋นเหนือ บ้านต้นกอก บ้านใหม่พัฒนาและบ้านใหม่สันติสุข

1.2 การเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญหรือไม่เฉพาะเจาะจง แต่กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเบื้องต้นบางประการที่สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย

1.2.1 กลุ่มต้นน้ำ คือ กลุ่มที่อยู่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ได้แก่ บ้านดงป่าสัก จำนวน 45 ตัวอย่าง

1.2.2 กลุ่มกลางน้ำ คือ กลุ่มคนที่อยู่อาศัยอยู่ระหว่างกลุ่มพื้นที่สูงและพื้นที่ราบ ได้แก่ บ้านหนองเจริญ จำนวน 20 ตัวอย่าง

1.2.3 กลุ่มปลายน้ำ คือ กลุ่มคนที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่ราบ ได้แก่ บ้านน้ำเกี๋นใต้ บ้านน้ำเกี๋นเหนือ บ้านต้นกอก บ้านใหม่พัฒนาและบ้านใหม่สันติสุข จำนวน 230 ตัวอย่าง

รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เท่ากับ 295 ตัวอย่าง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ Focus Group

ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ด้วยการสอบถามผู้นำชุมชนและราษฎรในพื้นที่ โดยทำการติดต่อประสานงานผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกกลุ่มราษฎรประจำหมู่บ้าน เพื่อแจ้งกำหนดการรวบรวมข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนธันวาคม 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบถามราษฎรที่รวบรวมไว้ จำนวน 295 ตัวอย่าง รวม 7 หมู่บ้านมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติดังนี้

1.1 ค่าความถี่และร้อยละ (percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ในการจัดลำดับชั้นของลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของราษฎรตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

1.2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของราษฎรในการจัดการลุ่มน้ำ ในด้านกฎกติกา ด้านการใช้ประโยชน์ ด้านการป้องกัน ด้านการอนุรักษ์ และด้านการพัฒนา โดยใช้คะแนนแต่ละด้าน มาคิดคำนวณหาค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลเลือกระบุชนิดการมีส่วนร่วมของกิจกรรมในระดับ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดใช้มาตรวัดห้าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยแบบวิธีของ Likert (วรวงศ์, 2553)

สำหรับการศึกษาการมีส่วนร่วมครั้งนี้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการมีส่วนร่วมในทุก ๆ กิจกรรมการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกี๋ยน ของราษฎรตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน โดยใช้รูปลักษณะการเปรียบเทียบกับปฏิบัติแนวคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมมากที่สุดกำหนดคะแนน 5 คะแนน หมายถึงเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมร้อยละ 80 ขึ้นไป

การมีส่วนร่วมมากกำหนดคะแนน 4 คะแนน หมายถึงเข้าร่วมมากกว่าไม่เข้าร่วม กิจกรรม เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมร้อยละ 61-80

การมีส่วนร่วมปานกลางกำหนดคะแนน 3 คะแนน หมายถึงเข้าร่วมเท่ากันกับการไม่เข้าร่วมกิจกรรม เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมร้อยละ 41-60

การมีส่วนร่วมน้อยกำหนดคะแนน 2 คะแนน หมายถึงไม่เข้าร่วมมากกว่าเข้าร่วม กิจกรรม เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมร้อยละ 21-40

การมีส่วนร่วมน้อยที่สุดกำหนดคะแนน 1 คะแนน หมายถึงเข้าร่วมกิจกรรมน้อยมาก
เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมน้อยกว่าร้อยละ 20

จากนั้นกำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ย เพื่อใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานการพิจารณา เปรียบเทียบ
การมีส่วนร่วมการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียนของราษฎรตำบลน้ำเกียน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่านมีเกณฑ์
สำหรับการแปลความหมายระดับการมีส่วนร่วมโดยวิธีวิเคราะห์ค่า คะแนนเฉลี่ย แบ่งเป็น 3 ระดับ
คือค่าคะแนนเฉลี่ยมาก ปานกลาง น้อย ตามลำดับ

คะแนนเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม
3.67-5.00	มีส่วนร่วม/เห็นด้วย/ปัญหามาก
2.34-3.66	มีส่วนร่วม/เห็นด้วย/ปัญหาปานกลาง
1.00-2.33	มีส่วนร่วม/เห็นด้วย/ปัญหาน้อย

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการศึกษาข้อมูลของ
กลุ่มตัวอย่างโดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติในการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis testing)
การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) เพื่อจัดกลุ่มตัวแปรในแต่ละปัจจัยที่ทำการศึกษา และใช้การ
วิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ประกอบด้วย การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
(Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) เพื่อทดสอบ
ความสัมพันธ์ของตัวแปร และใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square Test : X^2) ในการทดสอบสมมติฐาน
ของงานวิจัย (กุญช์เดชน์, 2561)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน
(Pearson's product moment correlation coefficient) เพื่อทดสอบคุณสมบัติของตัวแปรต้นและ
ตัวแปรตามโดยมีความหมายของสัญลักษณ์ ดังนี้

\bar{X}	หมายถึง ค่าเฉลี่ย
S.D.	หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
T	หมายถึง ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงแบบที
F	หมายถึง ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงแบบเอฟ
Sig	หมายถึง ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ
*	หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
r	หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
LSD	หมายถึง ค่าสถิติการทดสอบความแตกต่างด้วยการจับคู่พหุคูณ

การพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยเกณฑ์วัดระดับความสัมพันธ์มีดังนี้

-1.00	หมายถึง มีความสัมพันธ์เต็มที่และไปในทิศทางตรงกันข้าม
-0.76 ถึง -0.99	หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมากและมีทิศทางตรงกันข้าม
-0.56 ถึง -0.75	หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับสูงและมีทิศทางตรงกันข้าม
-0.26 ถึง -0.55	หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและมีทิศทางตรงกันข้าม
-0.01 ถึง -0.25	หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำและมีทิศทางตรงกันข้าม
0.00	หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์
0.01 ถึง 0.25	หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำและไปในทิศทางเดียวกัน
0.26 ถึง 0.55	หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและไปในทิศทางเดียวกัน
0.56 ถึง 0.75	หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับสูงและไปในทิศทางเดียวกัน
0.76 ถึง 0.99	หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมากและไปในทิศทางเดียวกัน
1.00	หมายถึง ความสัมพันธ์เต็มที่และไปในทิศทางเดียวกัน

สำหรับเครื่องหมาย + หรือ - หน้าตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะแสดงถึงทิศทางของความสัมพันธ์ คือ r มีความหมาย + หมายถึง การมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูง อีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าสูงตามไปด้วย) และ r มีความหมาย - หมายถึง การมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูง อีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าต่ำ)

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์น้ำในลุ่มน้ำน้ำเกียน ในครั้งนี้ได้กำหนดค่าตัวแปรตามและตัวแปรอิสระของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ตัวแปรตาม

การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์น้ำในลุ่มน้ำน้ำเกียน หมายถึง การที่ชาวบ้านในตำบลฝายแก้ว และตำบลน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน ได้มีการทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ต้นน้ำน้ำเกียน ซึ่งประกอบด้วย 5 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตั้งกฎกติกาการใช้น้ำ ด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำ ด้านการป้องกันภัยน้ำท่วม น้ำแล้ง ด้านการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเป็นสิ่งที่ทำให้ชาวบ้านเข้าใจในกระบวนการของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ต้นน้ำเกียนได้อย่างเหมาะสม (คะแนน)

2. ตัวแปรอิสระ

อาชีพ หมายถึง การประกอบอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อแสดงรายได้ที่ใช้ในการดำรงชีพ ประกอบด้วย เกษตรกร ปศุสัตว์ ค้าขาย รับจ้าง เป็นต้น

1384621260

ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม หมายถึง ปริมาณน้ำที่ต้องการเพียงพอต่อการทำเกษตรกรรมในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูกพืช มีปริมาณน้ำที่เหมาะสมตามความต้องการต่อปริมาณผลผลิตในพื้นที่

ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค หมายถึง การอุปโภคบริโภคในแต่ละฤดูกาล มีปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อความต้องการในครัวเรือน

ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งประกอบด้วย ความร่วมมือกฎระเบียบและการเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำ การบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ การบริหารการจัดการทรัพยากรน้ำ และความขัดแย้งการใช้น้ำ

ตำแหน่ง หมายถึง การดำรงตำแหน่งที่สำคัญของชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อแสดงถึงภาวะผู้นำการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมในฐานะการแสดงความคิดเห็นหรือแม้กระทั่งการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ประกอบด้วย คณะกรรมการชุมชน หัวหน้าเหมืองฝาย นายกองต. สมาชิก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ ผู้นำชุมชนด้านอื่นๆ

แหล่งน้ำในการทำเกษตร หมายถึง จำนวนรวมแหล่งน้ำหลักในการทำเกษตร ประกอบด้วย ประปาภูเขา ประปาหมู่บ้าน น้ำบาดาลส่วนตัว น้ำบาดาลหมู่บ้าน การจัดซื้อ (จำนวน)

การศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อแสดงถึงความรู้พื้นฐานของแต่ละบุคคล ประกอบด้วย จบชั้นประถมศึกษา มัธยมตอนต้น มัธยมตอนปลาย อาชีวศึกษา อนุปริญญา และการไม่ได้เรียนหนังสือ

รายได้ หมายถึง รายได้เฉลี่ยต่อปีของผู้ตอบแบบสอบถามที่มาจากรายได้หลักและรายได้รอง เพื่อแสดงถึงความมั่งคั่งของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละราย ที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในการประกอบอาชีพ (บาท/ปี)

ระยะเวลาในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้เวลาตั้งแต่เดือนมีนาคม 2563 ถึง เดือนธันวาคม 2563 รวม ระยะเวลาทั้งสิ้น 10 เดือน

1384621260

MJU IThesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน จะนำเสนอผลการศึกษาโดยเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์น้ำของชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน

ส่วนที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

ส่วนที่ 3 การศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน ตำบลฝายแก้วและตำบลน้ำเกียน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

ส่วนที่ 1 การศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์น้ำของชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน

1. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะบุคคล

กลุ่มต้นน้ำ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 80.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีอายุเฉลี่ย 53.84 ปี สถานภาพสมรสคิดเป็นร้อยละ 86.7 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด จบระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา (ป.1-ป.7) คิดเป็นร้อยละ 64.4 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.16 คนต่อครัวเรือนโดยพบอายุวัยระหว่าง 15 – 60 ปี มากที่สุดเฉลี่ย 2.87 คนต่อครัวเรือน

กลุ่มกลางน้ำพบกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 70.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีอายุเฉลี่ย 51.70 ปี สถานภาพสมรสคิดเป็นร้อยละ 90.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด จบระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา (ป.1-ป.7) คิดเป็นร้อยละ 35.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด รองลงมาคือมัธยมต้น (ม.1-ม.3) หรือ มศ.3 และอนุปริญญา (ปวส.) คิดเป็นร้อยละ 20.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.05 คนต่อครัวเรือนโดยพบอายุวัยระหว่าง 15 – 60 ปี มากที่สุดเฉลี่ย 3.00 คนต่อครัวเรือน

กลุ่มปลายน้ำพบกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 52.6 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีอายุเฉลี่ย 58.07 ปี สถานภาพสมรสคิดเป็นร้อยละ 69.1 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด จบระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา (ป.1-ป.7) คิดเป็นร้อยละ 63.9 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด รองลงมาคือมัธยมต้น (ม.1-ม.3) คิดเป็นร้อยละ 17.8 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีจำนวนสมาชิกใน

ครัวเรือนเฉลี่ย 3.78 คนต่อครัวเรือนโดยพบอายุวัยระหว่าง 15 – 60 ปี มากที่สุดเฉลี่ย 2.35 คนต่อครัวเรือน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ข้อมูลแสดงลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
เพศ			
ชาย	36 (80.00%)	6 (30.00%)	121 (52.60%)
หญิง	9 (20.00%)	14 (70.00%)	109 (47.40%)
อายุ	53.84	51.7	58.07
สถานภาพ			
โสด	3 (6.70%)	1 (5.00%)	11 (4.80%)
สมรส	39 (86.70%)	18 (90.00%)	159 (69.10%)
หม้าย	3 (6.70%)	1 (5.00%)	60 (26.10%)
ระดับการศึกษา			
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2 (4.40%)	1 (5.00%)	15 (6.50%)
ประถมศึกษา(ป.1-ป.7)	29 (64.40%)	7 (35.00%)	147 (63.90%)
มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) หรือ ม.ศ.3	5 (11.10%)	4 (20.00%)	41 (17.80%)
มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) หรือ ม.ศ.5	9 (20.00%)	2 (10.00%)	19 (8.30%)
อาชีวศึกษา (ป.วช.)	-	1 (5.00%)	4 (1.70%)
อนุปริญญา (ป.วส.)	-	4 (20.00%)	1 (0.40%)
ปริญญาตรี	-	1 (5.00%)	3 (1.30%)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย)	4.16	4.05	3.78
อายุวัยระหว่าง 1 – 14 ปี	0.73	0.05	0.58
อายุวัยระหว่าง 15 - 60 ปี	2.87	3.00	2.35
อายุวัยระหว่าง 61 ปีขึ้นไป	0.56	0.40	0.89

2. ข้อมูลลักษณะทางเศรษฐกิจ

กลุ่มต้นน้ำส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก ทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 62.2 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด รองลงมาประกอบอาชีพ ทำสวน คิดเป็นร้อยละ 17.8 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด การประกอบอาชีพเสริมหรืออาชีพรองส่วนใหญ่ทำอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 73.3 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักจำนวนเฉลี่ย 44,044.44 บาทต่อปี และอาชีพรองจำนวนเฉลี่ย 26,488.89 บาทต่อปี กลุ่มต้นน้ำเลือกแหล่งเงินทุนกู้ยืมมาลงทุนในภาคการเกษตร ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และกองทุนหมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 68.9 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด โดยมีพื้นที่ถือครองที่ทำกินและสภาพการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 86.7 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด สิทธิในการครอบครองที่ดินทำกิน ประเภท สปก. จำนวนเฉลี่ย 5.60 ไร่ต่อครัวเรือน

กลุ่มกลางน้ำส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก ทำสวนและรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 40.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ไม่ประกอบอาชีพเสริม คิดเป็นร้อยละ 55.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักจำนวนเฉลี่ย 71,700.00 บาทต่อปี และอาชีพรองจำนวนเฉลี่ย 16,600.00 บาทต่อปี กลุ่มกลางน้ำเลือกแหล่งเงินทุนกู้ยืมมาลงทุนในภาคการเกษตร ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และกองทุนหมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 45.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด โดยมีพื้นที่ถือครองที่ทำกินและสภาพการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 75.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด สิทธิในการครอบครองที่ดินทำกินของรัฐ จำนวนเฉลี่ย 5.10 ไร่ต่อครัวเรือน

กลุ่มปลายน้ำส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก ทำนา คิดเป็นร้อยละ 51.3 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีการประกอบอาชีพเสริมหรืออาชีพรองส่วนใหญ่ทำอาชีพทำสวน คิดเป็นร้อยละ 53.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด รายได้จากการประกอบอาชีพหลักจำนวนเฉลี่ย 33,945.65 บาทต่อปี และอาชีพรองจำนวนเฉลี่ย 25,889.13 บาทต่อปี มีแหล่งเงินทุนกู้ยืมมาลงทุนในภาคการเกษตร ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และกองทุนหมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 68.3 และ 53.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ถือครองที่ทำกินและสภาพการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 89.6 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด สิทธิในการครอบครองที่ดินทำกินของ โฉนด จำนวนเฉลี่ย 3.17 ไร่ต่อครัวเรือน (ตารางที่ 3)

1384621260

MJU_Thesis_6208301011_Thesis / rev: 05092564_22:20:54 / seq: 20

ตารางที่ 3 ข้อมูลแสดงลักษณะทางเศรษฐกิจของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
อาชีพหลัก			
ว่างงาน	-	-	4 (1.70%)
ทำไร่	28 (62.20%)	1 (5.00%)	18 (7.80%)
ทำนา	-	-	118 (51.30%)
ทำสวน	8 (17.80%)	8 (40.00%)	60 (26.10%)
เลี้ยงสัตว์	1 (2.20%)	-	2 (9.00%)
ค้าขาย	-	-	12 (5.20%)
รับจ้าง	6 (13.20%)	8 (40.00%)	14 (6.10%)
ธุรกิจส่วนตัว	-	1 (5.00%)	2 (9.00%)
ข้าราชการ	-	1 (5.00%)	-
อาชีพรอง*			
ทำไร่	-	1 (5.00%)	50 (21.70%)
ทำนา	-	1 (5.00%)	32 (13.90%)
ทำสวน	13 (28.90%)	4 (20.00%)	122 (53.00%)
เลี้ยงสัตว์	-	3 (15.00%)	6 (2.60%)
ค้าขาย	2 (4.40%)	2 (10.00%)	25 (10.90%)
รับจ้าง	33 (73.30%)	3 (15.00%)	116 (50.40%)
ธุรกิจ	-	1 (10.00%)	3 (1.30%)
ไม่มีอาชีพรอง	10 (22.20%)	9 (45.00%)	27 (11.70%)
รายได้จากการประกอบอาชีพเฉลี่ย (บาท/ปี) (ค่าเฉลี่ย)			
อาชีพหลัก (ค่าเฉลี่ย)	44,044.44	71,700	33,945.65
อาชีพรอง (ค่าเฉลี่ย)	26,488.89	16,600	25,889.13

1384621260

MJU IThesis 6208301011 thesis / recv : 05092564 22:20:54 / seq : 20

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
แหล่งเงินทุนที่กู้ยืมมาลงทุนในภาคการเกษตร			
ไม่ได้กู้ยืม	11 (24.40%)	9 (45.00%)	53 (23.00%)
กู้ยืมจาก *			
-จ.ก.ส.	31 (68.90%)	9 (45.00%)	157 (68.30%)
-สหกรณ์	11 (24.40%)	3 (15.00%)	4 (1.70%)
-ธนาคาร	-	3 (15.00%)	2 (0.90%)
-กองทุนหมู่บ้าน	31 (68.90%)	9 (45.00%)	122 (53.00%)
-แหล่งเงินทุนนอกระบบ	-	-	2 (0.90%)
จำนวนพื้นที่ถือครอง			
ไม่มี	6 (13.40%)	4 (20.00%)	12 (5.20%)
มี	39 (86.70%)	16 (80.00%)	218 (94.80%)
-จำนวนพื้นที่ทั้งหมด (ไร่) (ค่าเฉลี่ย)	13.4	9.35	6.81
สภาพการถือครองที่ดิน*			
เป็นของตนเอง	39 (86.70%)	15 (75.00%)	206 (89.60%)
เช่าผู้อื่น	-	1 (5.00%)	2 (0.90%)
ที่ดินจัดสรรอื่นๆ	-	-	17 (7.40%)
ประเภทสิทธิในการครอบครองที่ดินทำกิน (ค่าเฉลี่ย)			
โฉนดที่ดิน (ไร่)	0	1.9	3.17
สปก. (ไร่)	5.6	2.3	1.47
สิทธิที่ทำกินของรัฐ(ไร่)	7.76	5.1	0.34

หมายเหตุ * สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1384621260

MJU IThesis 6208301011 thesis / rev: 05092564 22:20:54 / seq: 20

3. ลักษณะทางสังคม

ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าร่วมเป็นสมาชิกเกษตรกรผู้ใช้น้ำของกลุ่มต้นน้ำ กลางน้ำและกลุ่มปลายน้ำ จากกลุ่มน้ำน้ำเกียน คิดเป็นร้อยละ 48.9 25.0 และ 33.5 ตามลำดับ พบการทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการของเกษตรกรผู้ใช้น้ำในกลุ่มต้นน้ำและกลุ่มกลางน้ำเพียงเล็กน้อยร้อยละ 2.2 เท่ากัน แต่กลุ่มตัวอย่างทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้แทนราษฎร และคณะกรรมการในองค์กรต่าง ๆ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) กลุ่มเกษตรกรและผู้นำชุมชน โดยที่จำนวนการเข้าร่วมประชุมหรือเข้ากิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการใช้น้ำในพื้นที่ของกลุ่มต้นน้ำ กลุ่มกลางน้ำและกลุ่มปลายน้ำ คิดเป็นร้อยละ 0.18 0.15 และ 1.00 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด สามารถแบ่งแหล่งข้อมูลข่าวสารที่กลุ่มผู้ใช้น้ำสามารถเข้าถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านการใช้ทรัพยากรน้ำได้มากที่สุดคือ หอกระจายข่าว คิดเป็นจำนวนเฉลี่ย 2.44 2.05 และ 1.07 ครั้งต่อปี ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ข้อมูลแสดงลักษณะทางสังคมของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดน่าน

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
การเข้าร่วมเป็นสมาชิกเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากกลุ่มน้ำเกียน			
เป็น	22 (48.90%)	5 (25.00%)	77 (33.50%)
ไม่เป็น	23 (51.10%)	15 (75.00%)	152 (66.10%)
การทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากกลุ่มน้ำเกียน			
เป็น	1 (2.20%)	-	5 (2.20%)
ไม่เป็น	44 (97.80%)	20 (100.00%)	225 (97.80%)
การทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้นำ “หัวหน้าเหมืองฝาย” ในการบริการกลุ่มน้ำเกียน			
ไม่เป็น	45 (100.00%)	20 (100.00%)	230 (100.00%)

1384621260

MJU IThesis 6208301011 thesis / rev: 05092564 22:20:54 / seq: 20

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
การรับหน้าที่เป็นผู้แทนราษฎร และ คณะกรรมการในองค์กรต่าง ๆ			
ไม่เป็น	3 (6.70%)	7 (35.00%)	166 (72.20%)
เป็น ได้แก่ *			
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (นายก/สมาชิก อบต.)	-	2 (10.00%)	-
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กำนันผู้ใหญ่บ้านฯ)	-	1 (5.00%)	5 (2.20%)
กลุ่มเกษตรกร	40 (88.90%)	6 (30.00%)	54 (23.50%)
ผู้นำชุมชน	2 (4.40%)	5 (25.00%)	8 (3.50%)
การเข้าร่วมประชุมหรือเข้าร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับการจัดการใช้น้ำในพื้นที่			
ไม่เคย	38 (84.40%)	17 (85.00%)	119 (51.70%)
เคย	7 (15.60%)	3 (15.00%)	111 (48.30%)
-เข้าร่วมเป็นจำนวน(ครั้ง/ปี)	0.18	0.15	1
การรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการจัดการใช้น้ำจากแหล่งใด มากที่สุด (ครั้ง/ปี) (ค่าเฉลี่ย)			
หอกระจายข่าว	2.44	2.05	1.7
วิทยุ	0.11	-	-
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	0.47	-	0.07
องค์การบริหารส่วนตำบล	-	0.1	0.21

หมายเหตุ * สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1384621260

MJU IThesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

4. ลักษณะรูปแบบการใช้น้ำในด้านต่าง ๆ

กลุ่มต้นน้ำใช้แหล่งน้ำธรรมชาติในการทำเกษตรกรรมทุกครัวเรือน มีปริมาณน้ำที่เพียงพอในแต่ละฤดูกาลคิดเป็นร้อยละ 55.6 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำสำรองในทำการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 97.8 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด การปลูกพืชในช่วงฤดูฝนได้แก่ พืชสวน ข้าวโพดและยางพารา ตามลำดับ การปลูกพืชในช่วงฤดูแล้งพบ ถั่วเหลืองและยางพาราคิดเป็นร้อยละ 2.2 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด การทำการเกษตรตามมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำของผู้ใช้น้ำกลุ่มต้นน้ำ คิดเป็นร้อยละ 37.8 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด การอุปโภคบริโภคครัวเรือนใช้แหล่งน้ำส่วนใหญ่จากประปาหมู่บ้านและน้ำบาดาลส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 86.7 62.2 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ในแต่ละฤดูกาลปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค หากปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอสามารถหาแหล่งน้ำในการอุปโภคบริโภคส่วนใหญ่ คือ ระบบประปาหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 68.9 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด กลุ่มต้นน้ำไม่พบการใช้น้ำตามมาตรการการประหยัดน้ำ

กลุ่มกลางน้ำส่วนใหญ่ใช้แหล่งน้ำธรรมชาติในการทำเกษตรกรรม มีปริมาณน้ำที่เพียงพอในแต่ละฤดูกาลคิดเป็นร้อยละ 55.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำสำรองในทำการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 60.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด แต่ถ้าหากมีแหล่งน้ำสำรองที่ใช้ในการทำการเกษตรคือ สระน้ำหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 20 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด การปลูกพืชในช่วงฤดูฝนได้แก่ ข้าว พืชสวน และไม้ดอก ตามลำดับ การปลูกพืชในช่วงฤดูแล้งพบ พืชสวนและไม้ดอก คิดเป็นร้อยละ 25.0 และ 10.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ตามลำดับ การทำการเกษตรตามมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำของผู้ใช้น้ำกลุ่มต้นน้ำ คิดเป็นร้อยละ 35.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด การอุปโภคบริโภคครัวเรือนใช้แหล่งน้ำทั้งหมดจากประปาภูเขา ประปาหมู่บ้าน การซื้อและน้ำบาดาลส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 75.0 45.0 40.0 และ 10.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ตามลำดับ ในแต่ละฤดูกาลปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค คิดเป็นร้อยละ 50.0 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด หากปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอสามารถหาแหล่งน้ำในการอุปโภคบริโภคส่วนใหญ่ คือ สระน้ำหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 60.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด กลุ่มกลางน้ำพบการใช้น้ำตามมาตรการการประหยัดน้ำร้อยละ 35.0

กลุ่มปลายส่วนใหญ่ใช้แหล่งน้ำธรรมชาติในการทำเกษตรกรรมเช่นเดียวกับกลุ่มอื่น ๆ มีปริมาณน้ำที่เพียงพอในแต่ละฤดูกาลคิดเป็นร้อยละ 56.5 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำสำรองในทำการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 20.9 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด แต่ถ้าหากมีแหล่งน้ำสำรองที่ในการทำการเกษตรคือ ระบบประปาจากหมู่บ้านตนเองและสระน้ำส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 67.4 และ 23.9 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด การปลูกพืชในช่วงฤดูฝนได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ตามลำดับ การปลูกพืชในช่วงฤดูแล้งพบ ถั่วเหลืองและยางพารา คิดเป็นร้อยละ 33.5 และ 27.8 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด การทำการเกษตรตามมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำของผู้ใช้น้ำกลุ่มต้นน้ำ คิดเป็น

1384621260

ร้อยละ 18.3 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด การอุปโภคบริโภคครัวเรือนใช้แหล่งน้ำส่วนใหญ่จาก ประปา หมู่บ้านและการซื้อ คิดเป็นร้อยละ 91.7 และ 90.4 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ตามลำดับ ในแต่ละฤดูกาลปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค คิดเป็นร้อยละ 57.4 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด หากปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอสามารถหาแหล่งน้ำในการอุปโภคบริโภคส่วนใหญ่ คือ ระบบประปาหมู่บ้านตนเอง คิดเป็นร้อยละ 74.3 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด กลุ่มปลายน้ำพบการใช้น้ำตามมาตรการการประหยัดน้ำ ร้อยละ 57.0 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ข้อมูลแสดงลักษณะรูปแบบการใช้น้ำในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
<u>แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำเกษตรกรรม*</u>			
แหล่งน้ำธรรมชาติ	45 (100.00%)	20 (100.00%)	201 (87.40%)
ฝายชลประทาน	-	1 (5.00%)	99 (43.00%)
สระน้ำส่วนตัว	-	-	23 (10.00%)
<u>การใช้น้ำภาคเกษตรกรรมในแต่ละฤดูกาล</u>			
<u>เพาะปลูกเพียงพอต่อปริมาณความต้องการ</u>			
เพียงพอ	25 (55.60%)	11 (55.00%)	130 (56.50%)
ไม่เพียงพอ	20 (44.40%)	9 (45.00%)	100 (43.50%)
<u>หากปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอมีแหล่งกักเก็บ</u>			
<u>น้ำสำรองในการทำการเกษตรกรรม</u>			
ไม่มี	44 (97.80%)	12 (60.00%)	48 (20.90%)
<u>ถ้ามีแหล่งน้ำสำรอง ได้แก่ *</u>			
สระน้ำส่วนตัว	-	4 (20.00%)	55 (23.90%)
สระน้ำหมู่บ้าน	-	-	5 (2.20%)
ระบบประปาจากหมู่บ้านตนเอง	1 (2.20%)	5 (25.00%)	155 (67.40%)
ระบบประปาจากหมู่บ้านอื่น	-	-	5 (2.20%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
การปลูกพืชในพื้นที่เกษตรกรรมในฤดูฝน *			
ข้าว	-	3 (15.00%)	151 (65.70%)
ข้าวโพด	13 (28.90%)	1 (5.00%)	18 (7.80%)
กระเทียม	-	1 (5.00%)	1 (4.00%)
ถั่วเหลือง	-	-	17 (7.40%)
พืชสวน	25 (55.60%)	9 (45.00%)	12 (5.20%)
ไม้ดอก	-	3 (15.00%)	1 (0.40%)
ยางพารา	3 (6.70%)	1 (5.00%)	11 (4.80%)
การปลูกพืชเกษตรกรรม ในฤดูแล้ง *			
ข้าว	-	-	2 (0.90%)
ข้าวโพด	-	-	14 (6.10%)
ถั่วเหลือง	1 (2.20%)	-	77 (33.50%)
พืชสวน	-	5 (25.00%)	19 (8.30%)
ไม้ดอก	-	2 (10.00%)	2 (0.90%)
ยางพารา	1 (2.20%)	-	64 (27.80%)
การทำเกษตรกรรมโดยมีการใช้มาตรการอนุรักษ์			
ดินและน้ำ			
มี	17 (37.80%)	7 (35.00%)	42 (18.30%)
ไม่มี	28 (62.20%)	13 (65.00%)	188 (81.70%)
การอุปโภค/บริโภค จากแหล่งน้ำต่างๆ ใน			
ครัวเรือน*			
ประปาภูเขา	10 (22.20%)	15 (75.00%)	1 (0.40%)
ประปามุมบ้าน	39 (86.70%)	9 (45.00%)	211 (91.70%)
น้ำบาดาลส่วนตัว	28 (62.20%)	2 (10.00%)	30 (13.00%)
น้ำบาดาลหมู่บ้าน	1 (2.20%)	-	4 (1.70%)
ซื้อ	21 (46.70%)	8 (40.00%)	208 (90.40%)

1384621260

MJU IThesis 6208301011 thesis / rev: 05092564 22:20:54 / seq: 20

ตารางที่ 5 (ต่อ)

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
การอุปโภค/บริโภคในแต่ละฤดูกาลปลูก			
เพียงพอต่อปริมาณความต้องการ			
มีเพียงพอ	-	10 (50.00%)	132 (57.40%)
ไม่เพียงพอ	45 (100.00%)	10 (50.00%)	98 (42.60%)
หากปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอมีแหล่งกักเก็บน้ำ			
สำรองในการทำการอุปโภค/บริโภค			
ไม่มี	1 (2.20%)	5 (25.00%)	41 (17.80%)
ถ้ามีแหล่งกักเก็บน้ำ ได้แก่ *			
สระน้ำส่วนตัว	1 (2.20%)	1 (5.00%)	46 (20.00%)
สระน้ำหมู่บ้าน	12 (26.70%)	12 (60.00%)	5 (2.20%)
ระบบประปาจากหมู่บ้านตนเอง	31 (68.90%)	5 (25.00%)	171 (74.30%)
ระบบประปาจากหมู่บ้านอื่น	-	-	3 (1.30%)
การอุปโภค/บริโภคในครัวเรือนมีมาตรการการประหยัดน้ำ			
มี	-	13 (35.00%)	131 (57.00%)
ไม่มี	45 (100.00%)	7 (65.00%)	99 (43.00%)

หมายเหตุ * สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

5. ระดับความรู้ความเข้าใจของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

ระดับความรู้ความเข้าใจของกลุ่มผู้ใช้น้ำ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วยจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ (ก) ทรัพยากรน้ำเป็นทรัพยากรหมุนเวียนสามารถใช้อย่างไม่หมดสิ้นหากมีการใช้ประโยชน์ตามหลักวิชาการ มีกระบวนการกำเนิดและเปลี่ยนแปลงตามวัฏจักร (ข) น้ำเป็นสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติไม่ใช่สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นได้โดยตรง (ค) แหล่งน้ำธรรมชาติเกิดขึ้นได้ตามธรรมชาติ ไหลจากที่สูงลงที่ต่ำ ได้แก่ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง และลำห้วย

2. ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ ประกอบด้วยจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ (ก) การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำ เช่น เขื่อน อ่างกักเก็บน้ำ สระน้ำหมู่บ้าน เป็นต้น สามารถบรรเทา

1384621260

ความขาดแคลนน้ำได้ในส่วนหนึ่ง (ข) การเลือกชนิดพืชที่ปลูกให้เหมาะสมและมีความหลากหลายกับสภาพพื้นที่ต่อการเพาะปลูกเป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3. ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ประกอบด้วยจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ (ก) การมีมาตรการหรือกฎกติกาที่ยอมรับร่วมกัน ช่วยให้กลุ่มผู้ใช้น้ำมีสิทธิเท่าเทียมกันในการใช้ทรัพยากรน้ำ (ข) การดูแล รักษา และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งต้นน้ำทำให้มีคุณภาพน้ำที่ดี ปริมาณน้ำที่เพียงพอ และอัตราการไหลในแต่ละฤดูกาลที่เหมาะสม

4. ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วยจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ (ก) ทุกคนมีสิทธิและหน้าที่ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม (ข) การจัดตั้งกลุ่มหรือเครือข่ายผู้ใช้น้ำในแต่ละพื้นที่ ทำให้มีการประชุมหารือศึกษาแนวทาง และทำแผนงานในการพัฒนาศักยภาพระบบการจัดการบริหารน้ำที่ดีขึ้น (ค) การมีกิจกรรมส่วนร่วมในการพัฒนา ดูแลแหล่งเก็บน้ำและระบบการกระจายน้ำของแต่ละกลุ่มผู้ใช้น้ำทำให้เกิดความตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญ

กลุ่มต้นน้ำมีระดับความรู้และความเข้าใจทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนกลุ่มกลางน้ำมีระดับความรู้และความเข้าใจทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารการจัดการน้ำ มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำและการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90 ขึ้นไป แต่ระดับความรู้และความเข้าใจในด้านความหมายทรัพยากรน้ำอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 65 และกลุ่มปลายน้ำมีระดับความรู้และความเข้าใจทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95 ขึ้นไป (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ข้อมูลแสดงเกี่ยวกับระดับความรู้และความเข้าใจของกลุ่มผู้ใช้น้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุยเพียง จังหวัดน่าน

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
1. ทรัพยากรน้ำ เป็นทรัพยากรหมุนเวียนสามารถใช้ อย่างไม่หมดสิ้นหากมีการใช้ประโยชน์ตามหลักวิชาการ มีกระบวนการกำเนิดและเปลี่ยนแปลงตามวัฏจักร	45 (100.00%)	13 (65.00%)	230 (100.00%)
2. น้ำ เป็นสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติไม่ใช่ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นได้โดยตรง	45 (100.00%)	18 (90.00%)	225 (97.80%)
3. แหล่งน้ำธรรมชาติ เกิดขึ้นได้ตามธรรมชาติไหลจาก ที่สูงลงที่ต่ำ ได้แก่ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง และ ลำห้วย	45 (100.00%)	20 (100.00%)	222 (96.50%)
4. การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำ เช่น เขื่อน อ่างกักเก็บน้ำ สระน้ำหมู่บ้าน เป็นต้น สามารถบรรเทาความขาด แคลนน้ำได้ในส่วนหนึ่ง	45 (100.00%)	18 (90.00%)	228 (99.10%)
5. การเลือกชนิดพืชที่ปลูกให้เหมาะสมและมีความ หลากหลายกับสภาพพื้นที่ต่อการเพาะปลูกเป็นการ อนุรักษ์ดินและน้ำ	45 (100.00%)	19 (95.00%)	227 (98.70%)
6. การมีมาตรการหรือกฎกติกาที่ยอมรับร่วมกัน ช่วย ให้กลุ่มผู้ใช้น้ำมีสิทธิเท่าเทียมกันในการใช้ทรัพยากรน้ำ	45 (100.00%)	20 (100.00%)	225 (97.80%)
7. การดูแล รักษา และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติใน แหล่งต้นน้ำทำให้มีคุณภาพน้ำที่ดี ปริมาณน้ำที่เพียงพอ และอัตราการไหลในแต่ละฤดูกาลที่เหมาะสม	45 (100.00%)	19 (95.00%)	228 (99.10%)
8. ทุกคนมีสิทธิและหน้าที่ในการดูแลรักษาทรัพยากร ธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม	45 (100.00%)	20 (100.00%)	222 (96.50%)
9. การจัดตั้งกลุ่มหรือเครือข่ายผู้ใช้น้ำในแต่ละพื้นที่ ทำ ให้มีการประชุมหารือศึกษาแนวทาง และทำแผนงานใน การพัฒนาศักยภาพระบบการจัดการบริหารน้ำที่ดีขึ้น	45 (100.00%)	20 (100.00%)	228 (99.10%)
10. การมีกิจกรรมส่วนร่วมในการพัฒนา ดูแลแหล่ง กักเก็บน้ำและระบบการกระจายน้ำของแต่ละกลุ่มผู้ใช้น้ำ ทำให้เกิดความตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญ	45 (100.00%)	20 (100.00%)	230 (100.00%)

6. การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

6.1 ด้านกฎ กติกา การใช้น้ำ กลุ่มต้นน้ำส่วนใหญ่พบการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.8 - 42.2 ประกอบด้วย การให้การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่ม เข้าร่วมเป็นผู้นำหรือ คณะกรรมการในการประชุมวางแผนการแก้ไขปัญหาการใช้ทรัพยากรน้ำในชุมชนร่วมกันออก กฎระเบียบการใช้น้ำ ตลอดจนการแจ้งข่าวสารกฎระเบียบและการปฏิบัติตามกฎระเบียบ

กลุ่มกลางน้ำส่วนใหญ่พบการมีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 45.0 - 55.0 ประกอบด้วย การสนับสนุนให้แต่งตั้งผู้นำในการบริหารการจัดการน้ำร่วมกัน การแสดงความคิดเห็น ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และการแจ้งข่าวสารกฎระเบียบผู้ใช้น้ำ และการเข้าร่วมเป็นสมาชิก คณะกรรมการบริหารจัดการลุ่มน้ำ แต่การให้ความร่วมมือการปฏิบัติตามกฎระเบียบอยู่ในระดับ ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50.0

กลุ่มปลายน้ำพบการมีส่วนร่วมในระดับที่เท่ากัน ในระดับปานกลางและน้อย โดยการมี ส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 74.3 - 87.4 ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการเป็น สมาชิกคณะกรรมการร่วมกันประชุมวางแผนระเบียบการใช้น้ำและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ส่วนการมี ส่วนร่วมในระดับ น้อย คิดเป็นร้อยละ 52.2 - 60.9 คือ การสนับสนุนให้มีการแต่งตั้งผู้นำใน การบริหารการจัดการน้ำร่วมกันแสดงความคิดเห็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการร่วมกันแจ้ง ข่าวสารกฎระเบียบให้แก่ทุกคน (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ข้อมูลแสดงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำด้านกฎ กติกา การใช้น้ำ ในพื้นที่ ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
-การเข้าร่วมประชุม วางแผนระเบียบการใช้น้ำ			
มากที่สุด	1 (2.20%)	-	2 (0.90%)
มาก	7 (15.60%)	2 (10.00%)	5 (2.20%)
ปานกลาง	17 (37.80%)	7 (35.00%)	201 (87.40%)
น้อย	17 (37.80%)	5 (25.00%)	19 (8.30%)
น้อยที่สุด	3 (6.70%)	6 (30.00%)	3 (1.30%)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
-การเป็นสมาชิกคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่มน้ำ			
มากที่สุด	-	1 (5.00%)	2 (0.90%)
มาก	9 (20.00%)	1 (5.00%)	2 (0.90%)
ปานกลาง	15 (33.30%)	4 (20.00%)	185 (80.40%)
น้อย	14 (31.10%)	5 (25.00%)	34 (14.80%)
น้อยที่สุด	7 (15.60%)	9 (45.00%)	7 (3.00%)
-การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบการใช้น้ำร่วมกัน			
มากที่สุด	-	1 (5.00%)	4 (1.70%)
มาก	8 (17.80%)	5 (25.00%)	5 (2.20%)
ปานกลาง	19 (42.20%)	10 (50.00%)	171 (74.30%)
น้อย	13 (28.90%)	2 (10.00%)	47 (20.40%)
น้อยที่สุด	5 (11.10%)	2 (10.00%)	3 (1.30%)
-การแสดงความคิดเห็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำด้วยกัน			
มากที่สุด	1 (2.20%)	1 (5.00%)	3 (1.30%)
มาก	7 (15.60%)	1 (5.00%)	3 (1.30%)
ปานกลาง	14 (31.10%)	4 (20.00%)	96 (41.70%)
น้อย	14 (31.10%)	11 (55.00%)	127 (55.20%)
น้อยที่สุด	9 (20.00%)	3 (15.00%)	1 (0.40%)
-การให้ความร่วมมือในการแจ้งข่าวสารกฎระเบียบแก่ทุกคน			
มากที่สุด	1 (2.20%)	1 (5.00%)	3 (1.30%)
มาก	6 (13.30%)	3 (15.00%)	1 (0.40%)
ปานกลาง	14 (31.10%)	4 (20.00%)	83 (36.10%)
น้อย	14 (31.10%)	10 (50.00%)	140 (60.90%)
น้อยที่สุด	10 (22.20%)	2 (10.00%)	3 (1.30%)

1384621260

MJU ITthesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

ตารางที่ 7 (ต่อ)

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
-การสนับสนุนให้มีการแต่งตั้งผู้นำในการบริหารจัดการน้ำลุ่มน้ำเกียน			
มากที่สุด	-	-	3 (1.30%)
มาก	7 (15.60%)	3 (15.00%)	2 (0.90%)
ปานกลาง	16 (35.60%)	2 (10.00%)	77 (33.50%)
น้อย	11 (24.40%)	9 (45.00%)	139 (60.40%)
น้อยที่สุด	11 (24.40%)	6 (30.00%)	9 (3.90%)

6.2 ด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำ กลุ่มต้นน้ำ กลุ่มกลางน้ำและกลุ่มปลายน้ำส่วนใหญ่พบการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 28.9-48.9 30.0-60.0 และ 46.5-54.8 ตามลำดับ ทั้งสามกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้ทรัพยากรน้ำให้ผู้ใช้น้ำปกป้องสิทธิผลประโยชน์การใช้น้ำอย่างจำกัดในพื้นที่ทำกินของตนเองตามมาตรการประหยัดน้ำหรือมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ และไม่ให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งใช้น้ำเกินความจำเป็น (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ข้อมูลแสดงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำเกียน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
-การร่วมกันวางแผนการจัดการน้ำในแต่ละกลุ่มผู้ใช้น้ำ			
มากที่สุด	-	-	3 (1.30%)
มาก	12 (26.70%)	6 (30.00%)	2 (0.90%)
ปานกลาง	13 (28.90%)	6 (30.00%)	107 (46.50%)
น้อย	14 (31.10%)	4 (20.00%)	114 (49.60%)
น้อยที่สุด	6 (13.30%)	4 (20.00%)	4 (1.70%)

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
-การใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำตามมาตรการการประหยัดน้ำ			
มากที่สุด	1 (2.20%)	3 (15.00%)	3 (1.30%)
มาก	9 (20.00%)	7 (35.00%)	9 (3.90%)
ปานกลาง	16 (35.60%)	8 (40.00%)	117 (50.90%)
น้อย	15 (33.30%)	1 (5.00%)	100 (43.50%)
น้อยที่สุด	4 (8.90%)	1 (5.00%)	1 (0.40%)
-การปกป้องไม่ให้เกิดบุคคลที่ใช้น้ำเกินความจำเป็นเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากเกินไป			
มากที่สุด	1 (2.20%)	-	3 (1.30%)
มาก	9 (20.00%)	3 (15.00%)	5 (2.20%)
ปานกลาง	15 (33.30%)	10 (50.00%)	126 (54.80%)
น้อย	11 (24.40%)	5 (25.00%)	92 (40.00%)
น้อยที่สุด	9 (20.00%)	2 (10.00%)	4 (1.70%)
-การให้ความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันในพื้นที่ทำกิน			
มากที่สุด	1 (2.20%)	1 (5.00%)	2 (0.90%)
มาก	7 (15.60%)	1 (5.00%)	5 (2.20%)
ปานกลาง	22 (48.90%)	12 (60.00%)	116 (50.40%)
น้อย	10 (15.60%)	2 (10.00%)	103 (44.80%)
น้อยที่สุด	5 (2.20%)	4 (20.00%)	4 (1.70%)

6.3 ด้านการป้องกันภัยน้ำท่วม น้ำแล้ง กลุ่มต้นน้ำและกลุ่มปลายน้ำ พบการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ที่เท่ากัน ประกอบด้วย การให้ความร่วมมือไม่บุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำและสร้างสิ่งกีดขวางลำน้ำซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดน้ำท่วม อีกทั้งร่วมกันบำรุงรักษา กำจัดสิ่งกีดขวางในลำธารและสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหา หากเกิดน้ำป่าไหลหลากในช่วงฤดูฝนทุกคนมีส่วนร่วมกันเฝ้าระวังและแจ้งเตือน

กลุ่มกลางน้ำส่วนใหญ่พบการมีส่วนร่วมในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 40.0 - 45.0 ประกอบด้วยการให้ความร่วมมือบำรุงรักษา กำจัด ไม่สร้างสิ่งกีดขวางลำน้ำ และการให้ความร่วมมือไม่บุกรุกทำลายป่าบนพื้นที่ต้นน้ำ ส่วนการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.0 - 40.0

คือ การมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังภัยน้ำท่วมและการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา
น้ำท่วม น้ำแล้ง (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ข้อมูลแสดงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำด้านการป้องกันภัยน้ำท่วม น้ำแล้ง ใน
พื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
-การมีส่วนร่วมเฝ้าระวัง ป้องกันและแจ้งเตือน กรณีน้ำป่าไหลหลากในช่วงฤดูฝน			
มากที่สุด	1 (2.20%)	2 (10.00%)	3 (1.30%)
มาก	9 (20.00%)	5 (25.00%)	9 (3.90%)
ปานกลาง	28 (62.20%)	6 (30.00%)	150 (65.20%)
น้อย	5 (11.10%)	6 (30.00%)	67 (29.10%)
น้อยที่สุด	2 (4.40%)	1 (5.00%)	1 (0.40%)
-การให้ความร่วมมือไม่สร้างสิ่งขวางกั้นลำน้ำซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดอุทกภัย			
มากที่สุด	-	6 (30.00%)	5 (2.20%)
มาก	9 (20.00%)	9 (45.00%)	7 (3.00%)
ปานกลาง	27 (60.00%)	2 (10.00%)	134 (58.30%)
น้อย	9 (20.00%)	2 (10.00%)	83 (36.10%)
น้อยที่สุด	-	1 (5.00%)	1 (0.40%)
-การมีส่วนร่วมบำรุง รักษาและกำจัดสิ่งกีดขวางการไหลของน้ำ			
มากที่สุด	-	1 (5.0%)	4 (1.70%)
มาก	10 (22.20%)	8 (40.00%)	8 (3.50%)
ปานกลาง	30 (66.70%)	6 (30.00%)	136 (59.10%)
น้อย	5 (11.10%)	3 (15.00%)	82 (35.70%)
น้อยที่สุด	-	2 (10.00%)	-

1384621260

MUJ_1Thesis_6208301011_Thesis / rev: 05092564 22:20:54 / seq: 20

ตารางที่ 9 (ต่อ)

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
-การให้ความร่วมมือในการไม่บุกรุกทำลายป่าบนพื้นที่ป่าต้นน้ำ			
มากที่สุด	-	9 (45.00%)	7 (3.00%)
มาก	8 (17.80%)	3 (15.00%)	9 (3.90%)
ปานกลาง	28 (62.20%)	4 (20.00%)	126 (54.80%)
น้อย	9 (20.00%)	3 (15.00%)	85 (37.00%)
น้อยที่สุด	-	1 (5.00%)	3 (1.30%)
-การร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ สำหรับการสนับสนุนสิ่งก่อสร้างเพื่อบรรเทาปัญหาภัยต่าง ๆ			
มากที่สุด	8 (17.80%)	4 (20.00%)	5 (2.20%)
มาก	17 (37.80%)	2 (10.00%)	3 (1.30%)
ปานกลาง	17 (37.80%)	8 (40.00%)	204 (88.70%)
น้อย	3 (6.70%)	3 (15.00%)	18 (7.80%)
น้อยที่สุด	-	3 (15.00%)	-

6.4 ด้านการอนุรักษ์แหล่งน้ำ พบว่า กลุ่มต้นน้ำส่วนใหญ่พบการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 40.0 – 71.1 ประกอบด้วย การเผยแพร่ความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าต้นน้ำต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยการไม่ทิ้งขยะหรือของเสียลงในแหล่งน้ำของชุมชนและบำรุงรักษาคูคลองส่งน้ำหรือระบบกระจายน้ำของตนเองและของส่วนรวมให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ แต่การเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานรัฐพบการมีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 42.2

กลุ่มกลางน้ำส่วนใหญ่พบการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 25.0 – 40.0 ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมกับหน่วยงานรัฐในการบำรุงรักษาคูคลองส่งน้ำหรือระบบกระจายน้ำของตนเองและของส่วนรวมให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอและการเผยแพร่ความสำคัญการอนุรักษ์แหล่งน้ำ อีกทั้งการมีส่วนร่วมในระดับมาก คือการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าต้นน้ำต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำและการให้ความร่วมมือไม่ทิ้งขยะและของเสียลงในแม่น้ำ คิดเป็นร้อยละ 30.0-50.0

1384621260

MJU IThesis 6208301011 thesis / recv : 05092564 22:20:54 / seq: 20

กลุ่มปลายน้ำทั้งหมดพบการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 54.8-88.7 ประกอบด้วย การเผยแพร่ความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าต้นน้ำต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองและร่วมกับหน่วยงานรัฐ โดยการไม่ทิ้งขยะหรือของเสียลงในแหล่งน้ำของชุมชนและบำรุงรักษาคลองส่งน้ำหรือระบบกระจายน้ำของตนเองและของส่วนรวมให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 ข้อมูลแสดงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำด้านการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกุเวียง จังหวัดน่าน

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
-การมีส่วนร่วมพัฒนาซ่อมแซมระบบกระจายน้ำ			
มากที่สุด	1 (2.20%)	3 (15.00%)	1 (0.40%)
มาก	5 (11.10%)	5 (25.00%)	6 (2.60%)
ปานกลาง	31 (68.90%)	6 (30.00%)	185 (80.40%)
น้อย	7 (15.60%)	3 (15.00%)	37 (16.10%)
น้อยที่สุด	1 (2.20%)	3 (15.00%)	1 (0.40%)
-การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำกับหน่วยงานรัฐ			
มากที่สุด	1 (2.20%)	4 (20.00%)	2 (0.90%)
มาก	5 (11.10%)	4 (20.00%)	4 (1.70%)
ปานกลาง	17 (37.80%)	5 (25.00%)	172 (74.80%)
น้อย	19 (42.20%)	4 (20.00%)	51 (22.20%)
น้อยที่สุด	3 (6.70%)	3 (15.00%)	1 (0.40%)
-การเผยแพร่ข่าวสารความสำคัญพื้นที่ป่าต้นน้ำต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำ			
มากที่สุด	1 (2.20%)	1 (5.00%)	3 (1.30%)
มาก	2 (4.40%)	5 (25.00%)	8 (3.50%)
ปานกลาง	18 (40.00%)	8 (40.00%)	124 (53.90%)
น้อย	17 (37.80%)	3 (15.00%)	95 (41.30%)
น้อยที่สุด	7 (15.60%)	3 (15.00%)	-

ตารางที่ 10 (ต่อ)

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
-การให้ความร่วมมือในการทำนุ บำรุงรักษา คูคลองส่งน้ำของตนเองให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ			
มากที่สุด	-	1 (5.00%)	2 (0.90%)
มาก	7 (15.60%)	4 (20.00%)	10 (4.30%)
ปานกลาง	20 (44.40%)	6 (30.00%)	118 (51.30%)
น้อย	16 (35.60%)	5 (25.00%)	99 (43.00%)
น้อยที่สุด	2 (4.40%)	4 (20.00%)	1 (0.40%)
-การให้ความร่วมมือไม่ทิ้งขยะและของเสียในที่แหล่งกักเก็บน้ำที่สำคัญของชุมชน			
มากที่สุด	-	6 (30.00%)	4 (1.70%)
มาก	12 (26.70%)	10 (50.00%)	19 (8.30%)
ปานกลาง	23 (51.10%)	1 (5.00%)	105 (45.70%)
น้อย	9 (20.00%)	1 (5.00%)	100 (43.50%)
น้อยที่สุด	1 (2.20%)	2 (10.00%)	2 (0.90%)
-การมีส่วนร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าต้นน้ำและแม่น้ำ			
มากที่สุด	-	4 (20.00%)	4 (1.70%)
มาก	8 (17.80%)	6 (30.00%)	23 (10.00%)
ปานกลาง	32 (71.10%)	6 (30.00%)	118 (51.30%)
น้อย	4 (8.90%)	1 (5.00%)	84 (36.50%)
น้อยที่สุด	1 (2.20%)	3 (15.00%)	1 (0.40%)

6.5 ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ กลุ่มต้นน้ำส่วนใหญ่พบการมีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 40.0 – 46.7 ประกอบด้วย การให้ความร่วมมือปกป้องทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่เพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชนและแหล่งน้ำสำรองในพื้นที่การเกษตรของตนเอง ส่วนการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 35.6 คือ การเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน

กลุ่มกลางน้ำส่วนใหญ่พบการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.0 คือ การเข้าร่วมประชุม แสดงความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชนและการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การมีส่วนร่วมในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 30.0 คือ การให้ความร่วมมือปกป้อง

ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่เพื่อเป็นต้นทุนในการพัฒนาแหล่งน้ำ และการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.0 คือ การพัฒนาแหล่งน้ำสำรองในพื้นที่การเกษตรของตนเอง

กลุ่มปลายน้ำทั้งหมดพบการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 52.2-64.8 คือ การเข้าร่วมประชุม แสดงความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชนและให้ความร่วมมือปกป้องทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่เพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชนและแหล่งน้ำสำรองในพื้นที่การเกษตรของตนเอง (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 ข้อมูลแสดงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
-การพัฒนาแหล่งน้ำสำรองในการทำการเกษตรด้วยตนเอง			
มากที่สุด	2 (4.40%)	5 (25.00%)	2 (0.90%)
มาก	8 (17.80%)	5 (25.00%)	7 (3.00%)
ปานกลาง	15 (33.30%)	5 (25.00%)	120 (52.20%)
น้อย	18 (40.00%)	5 (25.00%)	97 (42.20%)
น้อยที่สุด	2 (4.40%)	5 (25.00%)	4 (1.70%)
-การเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน			
มากที่สุด	-	2 (10.00%)	2 (0.90%)
มาก	8 (17.80%)	4 (20.00%)	4 (1.70%)
ปานกลาง	16 (35.60%)	6 (30.00%)	131 (57.00%)
น้อย	15 (33.30%)	3 (15.00%)	92 (40.00%)
น้อยที่สุด	6 (13.30%)	5 (25.00%)	1 (0.40%)
-การประชาสัมพันธ์และเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน			
มากที่สุด	-	2 (10.00%)	2 (0.90%)
มาก	9 (20.00%)	5 (25.00%)	5 (2.20%)
ปานกลาง	16 (35.60%)	6 (30.00%)	142 (61.70%)
น้อย	18 (40.00%)	4 (20.00%)	81 (35.20%)
น้อยที่สุด	2 (4.40%)	3 (15.00%)	-

ตารางที่ 11 (ต่อ)

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
-การให้ความร่วมมือปกป้องทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่และพัฒนาเป็นแหล่งน้ำที่ดีขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของส่วนรวม			
มากที่สุด	-	1 (5.00%)	2 (0.90%)
มาก	7 (15.60%)	6 (30.00%)	3 (1.30%)
ปานกลาง	16 (35.60%)	6 (30.00%)	149 (64.80%)
น้อย	21 (46.70%)	4 (20.00%)	76 (33.00%)
น้อยที่สุด	1 (2.20%)	3 (15.00%)	-

7. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

กลุ่มต้นน้ำส่วนใหญ่พบปัญหาในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 42.2 – 57.8 ประกอบด้วย การตระหนักถึงความสำคัญการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่อาจส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำฝนในการเกษตรที่ลดลง การไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือความไม่พึงพอใจต่อการตั้งกฎระเบียบ แนวทางการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำตามมติที่ประชุมและการขาดความร่วมมือประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ ส่วนปัญหาในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 40.0 - 55.6 พบการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและประสบปัญหาการอุปโภคในครัวเรือน

กลุ่มกลางน้ำพบปัญหาในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 40.0 ประกอบด้วย การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ คำสั่งและกติกากลุ่มผู้ใช้น้ำและปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอในพื้นที่ทำการเกษตร ต่อมา ปัญหาในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 35.0 คือ การตระหนักถึงความสำคัญการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการได้รับโอกาสการพัฒนาทรัพยากรน้ำจากหน่วยงานรัฐ ส่วนปัญหาอุปสรรคการขาดความร่วมมือและประสานงานในการทำกิจกรรมระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 30.0

กลุ่มปลายน้ำส่วนใหญ่พบปัญหาในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 69.6 - 87.4 ประกอบด้วย ปัญหาการอุปโภคในครัวเรือน ปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร การไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือความไม่พึงพอใจต่อการตั้งกฎระเบียบ แนวทางการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำตามมติที่ประชุม ขาดการประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำและการได้รับโอกาสสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ส่วนปัญหาการตระหนักถึงความสำคัญการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 77.4 (ตารางที่ 12)

1384621260

MJU_Thesis_6208301011_Thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

ตารางที่ 12 ข้อมูลแสดงเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ของกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน
อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
-การขาดความร่วมมือและการประสานงานในการทำกิจกรรมระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ			
มากที่สุด	-	3 (15.00%)	2 (0.90%)
มาก	-	6 (30.00%)	3 (1.30%)
ปานกลาง	19 (42.20%)	5 (25.00%)	201 (87.40%)
น้อย	20 (44.40%)	5 (25.00%)	22 (9.60%)
น้อยที่สุด	6 (13.30%)	1 (5.00%)	2 (0.90%)
-การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ คำสั่งและกติกาของกลุ่มผู้ใช้น้ำ			
มากที่สุด	-	2 (10.00%)	-
มาก	-	7 (35.00%)	3 (1.30%)
ปานกลาง	13 (28.90%)	3 (15.00%)	192 (83.50%)
น้อย	26 (57.80%)	8 (40.00%)	33 (14.30%)
น้อยที่สุด	6 (13.30%)	-	2 (0.90%)
-การตระหนักถึงความสำคัญการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติน้อยลง			
มากที่สุด	-	-	1 (0.40%)
มาก	-	5 (25.00%)	1 (0.40%)
ปานกลาง	16 (35.60%)	7 (35.00%)	46 (20.00%)
น้อย	21 (46.70%)	5 (25.00%)	178 (77.40%)
น้อยที่สุด	8 (17.80%)	3 (15.00%)	4 (1.70%)
-การสนับสนุนหรือการได้รับโอกาสน้อยกว่าหน่วยงานภาครัฐในการก่อสร้างขนาดใหญ่			
มากที่สุด	-	3 (15.00%)	4 (1.70%)
มาก	-	6 (30.00%)	2 (0.90%)
ปานกลาง	25 (55.60%)	7 (35.00%)	172 (74.80%)
น้อย	11 (24.40%)	3 (15.00%)	52 (22.60%)
น้อยที่สุด	9 (20.00%)	1 (5.00%)	-

1384621260

MJU IThesis 6208301011 thesis / rev: 05092564 22:20:54 / seq: 20

ตารางที่ 12 (ต่อ)

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
-ปริมาณน้ำฝนในพื้นที่ที่มีปริมาณเฉลี่ยต่อปีไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร			
มากที่สุด	-	3 (15.00%)	4 (1.70%)
มาก	-	2 (10.00%)	6 (2.60%)
ปานกลาง	16 (35.60%)	6 (30.00%)	167 (72.60%)
น้อย	21 (46.70%)	8 (40.00%)	53 (23.00%)
น้อยที่สุด	8 (17.80%)	1 (5.00%)	-
-ความไม่พึงพอใจต่อการตั้งกฎระเบียบ คำสั่งและกติกาของกลุ่มผู้ใช้น้ำ			
มากที่สุด	-	3 (15.00%)	-
มาก	1 (2.20%)	1 (5.00%)	4 (1.70%)
ปานกลาง	18 (40.00%)	7 (35.00%)	160 (69.60%)
น้อย	19 (42.20%)	5 (25.00%)	64 (27.80%)
น้อยที่สุด	7 (15.60%)	4 (20.00%)	2 (0.90%)
-การประสบปัญหาผู้ประกอบการธุรกิจที่พิกต่าง ๆ ใช้ปริมาณน้ำมากกว่าครัวเรือนในชุมชน			
มากที่สุด	-	2 (10.00%)	1 (0.40%)
มาก	-	-	2 (0.90%)
ปานกลาง	18 (40.00%)	3 (15.00%)	171 (74.30%)
น้อย	15 (33.30%)	6 (30.00%)	54 (23.50%)
น้อยที่สุด	12 (26.70%)	9 (45.00%)	2 (0.90%)
-ในช่วงฤดูแล้ง พบเกษตรกรบางรายผันน้ำของส่วนรวมเข้าสู่พื้นที่ของตนเอง			
มากที่สุด	-	2 (10.00%)	-
มาก	1 (2.20%)	-	5 (2.20%)
ปานกลาง	13 (28.90%)	10 (50.00%)	166 (72.20%)
น้อย	22 (48.90%)	4 (20.00%)	59 (25.70%)
น้อยที่สุด	9 (20.00%)	4 (20.00%)	-

1384621260

MJU ITthesis 6208301011 thesis / rev: 05092564 22:20:54 / seq: 20

ตารางที่ 12 (ต่อ)

รายละเอียด	กลุ่มต้นน้ำ	กลุ่มกลางน้ำ	กลุ่มปลายน้ำ
-การไม่ให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ตามแผนหรือตามที่มติประชุมอย่างเคร่งครัด			
มากที่สุด	-	1 (5.00%)	-
มาก	-	2 (10.00%)	3 (1.30%)
ปานกลาง	17 (37.80%)	6 (30.00%)	160 (69.60%)
น้อย	22 (48.90%)	8 (40.00%)	66 (28.70%)
น้อยที่สุด	6 (13.30%)	3 (15.00%)	1 (0.40%)

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งมีอาชีพหลักด้านการทำการเกษตร กลุ่มต้นน้ำประกอบอาชีพทำไร่ร้อยละ 62.2 มีรายได้เฉลี่ย 44,044.44 บาท/ปี กลุ่มกลางน้ำที่ประกอบอาชีพทำสวนร้อยละ 40.0 มีรายได้เฉลี่ย 71,700.00 บาท/ปี และกลุ่มปลายน้ำประกอบอาชีพทำนาร้อยละ 51.3 มีรายได้เฉลี่ย 33,945.65 บาท/ปี แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ที่กู้ยืมมาลงทุนในภาคการเกษตร คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาคือ กองทุนหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการน้ำกลุ่มต้นน้ำและปลายน้ำ ได้เข้ามีส่วนร่วมด้วยการเป็นคณะกรรมการผู้ใช้น้ำเพียงเล็กน้อย ร้อยละ 2.2 แต่ทุกกลุ่มเป็นตัวแทนคณะกรรมการในกลุ่มเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม เนื่องจากบางพื้นที่ที่ศึกษาพบปัญหาไม่เพียงพอ โดยการทำการเกษตรกรรมส่วนใหญ่ใช้แหล่งน้ำตามธรรมชาติของทุกกลุ่มร้อยละ 87 ขึ้นไป และได้มีการใช้มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำควบคู่ในการทำเกษตร ด้านการอุปโภคและบริโภคส่วนใหญ่ใช้จากประปาหมู่บ้านและการซื้อน้ำดื่ม ในทั้ง 3 กลุ่มของพื้นที่ศึกษา กลุ่มต้นน้ำมีส่วนร่วมทรัพยากรน้ำมีระดับปานกลาง คือ ด้านกฎ กติกา การใช้น้ำ ด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำ ด้านการป้องกันภัยน้ำท่วม น้ำแล้งและด้านการอนุรักษ์แหล่งน้ำแต่ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากรูปแบบการใช้น้ำระบบประปาภูเขาจากพื้นที่แหล่งต้นน้ำนั้นสามารถเข้าไปดำเนินกิจกรรมขุดลอกตะกอน 2-3 ครั้งต่อปี ทำให้มีการกักเก็บน้ำได้เพียงพอต่อการใช้งาน แต่หากต้องการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อให้มีการกักเก็บน้ำที่มีขนาดใหญ่มากขึ้น และมีโครงสร้างแข็งแรง จะต้องทำการขออนุญาตกรมป่าไม้เพราะพื้นที่ดังกล่าวตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งต้องมีการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และมีลำดับขั้นตอนการอนุมัติให้กับพื้นที่ที่มีปัญหามากที่สุดและรองลงมาตามลำดับ กลุ่มกลางน้ำ การมีส่วนร่วมทรัพยากรน้ำมีระดับมาก คือ ด้านการป้องกันภัยน้ำท่วม น้ำแล้งและด้านการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ระดับปานกลาง คือ ด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำ ระดับน้อย คือ ด้านกฎ กติกา การใช้น้ำ เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล

1384621260

MUU_1Thesis_6208301011_thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

น้ำเกียนตั้งอยู่ในกลุ่มกลางน้ำ มีความสามารถในการป้องกันสารอันตรายต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากครัวเรือนในกลุ่มกลางน้ำมีน้อย ทำให้การใช้น้ำหรือแม้กระทั่งการพัฒนาแหล่งน้ำสามารถจัดการควบคุมได้ และไม่มีการตั้งกฎระเบียบและข้อลงโทษที่รุนแรง เป็นการว่ากล่าวตักเตือนเพียงเท่านั้น กลุ่มปลายน้ำ การมีส่วนร่วมทรัพยากรน้ำมีระดับปานกลางในทุกด้าน เนื่องจากมีครัวเรือนจำนวนมากที่สุดของพื้นที่ศึกษา จึงจะต้องมีการจัดการบริหารน้ำที่เป็นรูปธรรม โดยการจัดตั้งกลุ่มและการกระจายอำนาจหน้าที่รองประธานในการดูแล รักษาและควบคุมการใช้น้ำในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงทรัพยากรน้ำได้อย่างเท่าเทียมกัน การดำเนินงานของการมีส่วนร่วมเป็นการทำงานที่มีประสิทธิภาพในด้านการป้องกันภัยน้ำท่วม น้ำแล้ง และด้านการพัฒนาแหล่งน้ำนั้น ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐส่วนหนึ่ง ดังนั้น การมีส่วนร่วมทรัพยากรน้ำของผู้ใช้น้ำควรมีการตั้งกฎระเบียบอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและเพื่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำมิให้ตลอดทั้งปี เพื่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุดเช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำของชุมชนและการฟื้นฟู การพัฒนา ควรมีการส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชน (นิรัตน์ และ อติสรณ์, 2563)

ส่วนที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่มีผลสัมพัทธ์ต่อการมีส่วนร่วม ในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการทดสอบสมมติฐาน เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อพิสูจน์การยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐานของงานวิจัยจึงทำการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

สมมติฐานที่ 2 ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

สมมติฐานที่ 3 ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

สมมติฐานที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

สมมติฐานที่ 5 ตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

สมมติฐานที่ 6 แหล่งน้ำในการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

1384621260

MJU :Thesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

สมมติฐานที่ 7 การศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน
สมมติฐานที่ 8 รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

ผลการทดสอบสมมติฐาน จากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

ตารางที่ 13 ผลการทดสอบสมมติฐาน

Path	χ^2	df	Sig.
การมีส่วนร่วมฯ อาชีพหลัก	106.022	32	0.000
การมีส่วนร่วมฯ ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม	13.870	4	0.008
การมีส่วนร่วมฯ ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค	5.698	4	0.223
การมีส่วนร่วมฯ ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ	120.434	16	0.000
การมีส่วนร่วมฯ ตำแหน่ง	28.098	4	0.000
การมีส่วนร่วมฯ แหล่งน้ำในการเกษตร	15.934	12	0.194
การมีส่วนร่วมฯ การศึกษา	46.468	16	0.000
การมีส่วนร่วมฯ รายได้	82.929	28	0.000

หมายเหตุ a Pearson Chi-Square, b Degree of Freedom, c Significant Level = $p < 0.05$

1384671260

สมมติฐานที่ 1 อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

H_0 : อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

H_1 : อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

		Crosstab										
		อาชีพหลัก										
			ไม่ทำงาน	ทำไร่	ทำนา	ทำสวน	เลี้ยงสัตว์	ค้าขาย	รับจ้าง	ธุรกิจส่วนตัว	ข้าราชการ	Total
การมีส่วนร่วม	น้อย	Count	0	0	0	0	1	0	4	0	0	5
	น้อย	% within อาชีพหลัก	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	33.3%	0.0%	13.3%	0.0%	0.0%	1.7%
ในการจัดการ	ที่สุด	Count	4	19	38	16	0	7	15	1	0	100
	น้อย	% within อาชีพหลัก	100.0%	40.4%	32.2%	21.1%	0.0%	58.3%	50.0%	25.0%	0.0%	33.9%
ลุ่มน้ำเกียน	ปาน	Count	0	17	79	49	2	5	10	2	1	165
	ปาน	% within อาชีพหลัก	0.0%	36.2%	66.9%	64.5%	66.7%	41.7%	33.3%	50.0%	100.0%	55.9%
	มาก	Count	0	8	1	10	0	0	1	1	0	21
	มาก	% within อาชีพหลัก	0.0%	17.0%	0.8%	13.2%	0.0%	0.0%	3.3%	25.0%	0.0%	7.1%
	มากที่สุด	Count	0	3	0	1	0	0	0	0	0	4
	มากที่สุด	% within อาชีพหลัก	0.0%	6.4%	0.0%	1.3%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	1.4%
Total	Count		4	47	118	76	3	12	30	4	1	295
	% within อาชีพหลัก		100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	106.022 ^a	32	.000
Likelihood Ratio	85.155	32	.000
Linear-by-Linear Association	6.521	1	.011
N of Valid Cases	295		

หมายเหตุ a. 34 cells (75.6%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .01

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน โดยใช้ค่าสถิติ Chi-Square พบว่า มีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 106.022 และค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H_1 สรุปได้ว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

อธิบายได้ว่า อาชีพหลัก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน (Sig. 0.000) เช่น กลุ่มผู้ใช้น้ำประกอบอาชีพหลักคือ ทำนา ทำสวน ทำไร่ รับจ้าง ธุรกิจส่วนตัวและข้าราชการ บางส่วนของการประกอบอาชีพมีการให้ความสำคัญในการใช้ทรัพยากรน้ำในการทำเกษตรกรรมที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำน้อยลงในอาชีพรับจ้าง ธุรกิจส่วนตัวและข้าราชการ

สมมติฐานที่ 2 ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

H_0 : ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรมไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

H_1 : ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

Crosstab					
			ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการ ทำเกษตรกรรม		Total
			ไม่เพียงพอ	เพียงพอ	
การมีส่วนร่วม ในการจัดการ ลุ่มน้ำเกียน	น้อยที่สุด	Count	1	4	5
		% within ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม	0.8%	2.4%	1.7%
	น้อย	Count	34	66	100
		% within ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม	26.0%	40.2%	33.9%
ปานกลาง		Count	78	87	165
		% within ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม	59.5%	53.0%	55.9%
มาก		Count	15	6	21
		% within ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม	11.5%	3.7%	7.1%
มากที่สุด		Count	3	1	4
		% within ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม	2.3%	0.6%	1.4%
Total		Count	131	164	295
		% within ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม	100.0%	100.0%	100.0%

1384621260

MUU :Thesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	13.870 ^a	4	.008
Likelihood Ratio	14.173	4	.007
Linear-by-Linear Association	13.173	1	.000
N of Valid Cases	295		

หมายเหตุ a. 4 cells (40.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1.78.

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน โดยใช้ค่าสถิติ Chi-Square พบว่า มีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 13.870 และค่า Sig. เท่ากับ 0.008 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H_1 สรุปได้ว่า ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

อธิบายได้ว่า ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน (Sig. 0.004) เมื่อปริมาณน้ำที่จำเป็นนั้นไม่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรมในแต่ละฤดู จะส่งผลให้ชุมชนผู้ใช้น้ำเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลหรือพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่

สมมติฐานที่ 3 ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

H_0 : ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

H_1 : ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

1384621260

MJU :Thesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

		Crosstab			
		ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อ การอุปโภคบริโภค		Total	
		ไม่เพียงพอ	เพียงพอ		
การมีส่วนร่วม	น้อยที่สุด	Count	1	4	5
ในการจัดการ		% within	0.9%	2.1%	1.7%
ลุ่มน้ำเกี่ยว	น้อย	Count	30	70	100
		% within	27.8%	37.4%	33.9%
	ปานกลาง	Count	70	95	165
		% within	64.8%	50.8%	55.9%
	มาก	Count	6	15	21
		% within	5.6%	8.0%	7.1%
	มากที่สุด	Count	1	3	4
		% within	0.9%	1.6%	1.4%
Total		Count	108	187	295
		% within	100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	5.698 ^a	4	.223
Likelihood Ratio	5.802	4	.214
Linear-by-Linear Association	1.019	1	.313
N of Valid Cases	295		

หมายเหตุ a. 4 cells (40.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1.46.

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน โดยใช้ค่าสถิติ Chi-Square พบว่า มีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 5.698 และค่า Sig. เท่ากับ 0.223 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H_1 สรุปได้ว่า ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

สมมติฐานที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

H_0 : ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

H_1 : ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

		Crosstab						
		ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ					Total	
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
การมีส่วนร่วม ในการจัดการ ลุ่มน้ำเกียน	น้อยที่สุด	Count	2	1	1	0	1	5
	% within ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ		14.3%	1.5%	0.5%	0.0%	25.0%	1.7%
	น้อย	Count	6	44	49	0	1	100
	% within ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ		42.9%	64.7%	23.8%	0.0%	25.0%	33.9%
ปานกลาง	Count	2	18	143	1	1	1	165
	% within ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ		14.3%	26.5%	69.4%	33.3%	25.0%	55.9%
มาก	Count	4	5	10	2	0	0	21
	% within ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ		28.6%	7.4%	4.9%	66.7%	0.0%	7.1%
มากที่สุด	Count	0	0	3	0	1	1	4
	% within ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ		0.0%	0.0%	1.5%	0.0%	25.0%	1.4%
Total	Count	14	68	206	3	4	0	295
	% within ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ		100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

1384621260

MUJ_1Thesis_6208301011_thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	120.434 ^a	16	.000
Likelihood Ratio	81.232	16	.000
Linear-by-Linear Association	16.196	1	.000
N of Valid Cases	295		

หมายเหตุ a. 19 cells (76.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .04.

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน โดยใช้ค่าสถิติ Chi-Square พบว่า มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 120.434 และค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H_1 สรุปได้ว่า ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

อธิบายได้ว่า ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน (Sig 0.000) เช่นเดียวกับการเป็นสมาชิกคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ เมื่อประสบปัญหาปริมาณน้ำไม่เพียงพอ ปัญหาของความร่วมมือระหว่างกัน รวมทั้งการไม่ยอมรับกฎ ระเบียบบางข้อ ทำให้ทุกฝ่ายต้องหันหน้ามาร่วมมือกันในการจัดประชุมหารือ ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและหาทางออก

สมมติฐานที่ 5 ตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

H_0 : ตำแหน่งไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

H_1 : ตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

		Crosstab			
		ตำแหน่ง		Total	
		ไม่มีตำแหน่ง	มีตำแหน่ง		
การมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำเกียน	น้อยที่สุด	Count	2	3	5
		% within ตำแหน่ง	1.1%	2.5%	1.7%
	น้อย	Count	68	32	100
		% within ตำแหน่ง	38.6%	26.9%	33.9%
	ปานกลาง	Count	103	62	165
		% within ตำแหน่ง	58.5%	52.1%	55.9%
	มาก	Count	3	18	21
		% within ตำแหน่ง	1.7%	15.1%	7.1%
	มากที่สุด	Count	0	4	4
		% within ตำแหน่ง	0.0%	3.4%	1.4%
Total		Count	176	119	295
		% within ตำแหน่ง	100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	28.098 ^a	4	.000
Likelihood Ratio	30.102	4	.000
Linear-by-Linear Association	13.135	1	.000
N of Valid Cases	295		

หมายเหตุ a. 4 cells (40.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1.61.

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน โดยใช้ค่าสถิติ Chi-Square พบว่า มีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 28.098 และค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H_1 สรุปได้ว่า ตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

อธิบายได้ว่า ตำแหน่ง มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน (Sig 0.000) เมื่อจำนวนผู้คนที่มึบทบาทหน้าที่และตำแหน่งสำคัญในองค์กรต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ทำให้การวางแผนการแก้ไขปัญหาที่มีศักยภาพที่ขึ้นและการนำความรู้ในองค์กรมาปรับใช้ ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันในพื้นที่ดีขึ้น

สมมติฐานที่ 6 แหล่งน้ำในการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

H_0 : แหล่งน้ำในการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

H_1 : แหล่งน้ำในการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

		Crosstab					
		แหล่งน้ำในการเกษตร				Total	
		ไม่มี	1 แหล่ง	2 แหล่ง	3 แหล่ง		
การมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำเกียน	น้อยที่สุด	Count	0	5	0	0	5
		% within แหล่งน้ำในการเกษตร	0.0%	2.6%	0.0%	0.0%	1.7%
	น้อย	Count	4	62	32	2	100
		% within แหล่งน้ำในการเกษตร	57.1%	32.6%	33.7%	66.7%	33.9%
	ปานกลาง	Count	3	100	61	1	165
		% within แหล่งน้ำในการเกษตร	42.9%	52.6%	64.2%	33.3%	55.9%
	มาก	Count	0	20	1	0	21
		% within แหล่งน้ำในการเกษตร	0.0%	10.5%	1.1%	0.0%	7.1%
	มากที่สุด	Count	0	3	1	0	4
		% within แหล่งน้ำในการเกษตร	0.0%	1.6%	1.1%	0.0%	1.4%
Total		Count	7	190	95	3	295
		% within แหล่งน้ำในการเกษตร	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

1384621260

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	15.934 ^a	12	.194
Likelihood Ratio	20.427	12	.059
Linear-by-Linear Association	.264	1	.607
N of Valid Cases	295		

หมายเหตุ a. 14 cells (70.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .04.

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน โดยใช้ค่าสถิติ Chi-Square พบว่า มีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 15.934 และค่า Sig. เท่ากับ 0.194 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H_0 สรุปได้ว่า แหล่งน้ำในการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

สมมติฐานที่ 7 การศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

H_0 : การศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

H_1 : การศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

		Crosstab									
		การศึกษา									
		ไม่ได้เรียน	ประถม	ม.ต้น	ม.ปลาย	ปวช.	อนุปริญญา	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	Total	
การมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำเกียน	น้อยที่สุด	Count	1	3	0	0	0	1	0	0	5
	% within การศึกษา		5.6%	1.6%	0.0%	0.0%	0.0%	50.0%	0.0%	0.0%	1.7%
	น้อย	Count	11	68	13	4	2	0	2	0	100
	% within การศึกษา		61.1%	37.2%	26.0%	13.3%	50.0%	0.0%	28.6%	0.0%	33.9%
ปานกลาง	Count	6	102	27	22	1	1	5	1	165	
	% within การศึกษา		33.3%	55.7%	54.0%	73.3%	25.0%	50.0%	71.4%	100.0%	55.9%
มาก	Count	0	10	9	2	0	0	0	0	21	
	% within การศึกษา		0.0%	5.5%	18.0%	6.7%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	7.1%
มากที่สุด	Count	0	0	1	2	1	0	0	0	4	
	% within การศึกษา		0.0%	0.0%	2.0%	6.7%	25.0%	0.0%	0.0%	0.0%	1.4%
Total		Count	18	183	50	30	4	2	7	1	295
		% within การศึกษา	100.0%	100.0%	100.0%						

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	82.929 ^a	28	.000
Likelihood Ratio	49.900	28	.007
Linear-by-Linear Association	8.565	1	.003
N of Valid Cases	295		

หมายเหตุ a. 31 cells (77.5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .01.

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน โดยใช้ค่าสถิติ Chi-Square พบว่า มีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 82.929 และค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H_1 สรุปได้ว่า การศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

อธิบายได้ว่า การศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน (Sig 0.000) โดยการศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่พบผู้ตอบแบบสอบถามจบระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ดังนั้นระดับการศึกษาแสดงถึงองค์ความรู้พื้นฐานความเข้าใจและทัศนคติของแต่ละบุคคลหากมีการจบระดับการศึกษาที่สูงขึ้นจะส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีมากขึ้น

สมมติฐานที่ 8 รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

H_0 : รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

H_1 : รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

			Crosstab					
			รายได้					
			ช่วงที่ 1	ช่วงที่ 2	ช่วงที่ 3	ช่วงที่ 4	ช่วงที่ 5	Total
การมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำเกียน	น้อยที่สุด	Count	4	0	0	1	0	5
		% within รายได้	2.2%	0.0%	0.0%	5.0%	0.0%	1.7%
	น้อย	Count	68	23	3	3	3	100
		% within รายได้	37.2%	33.3%	18.8%	15.0%	42.9%	33.9%
	ปานกลาง	Count	107	36	9	9	4	165
		% within รายได้	58.5%	52.2%	56.3%	45.0%	57.1%	55.9%
	มาก	Count	4	9	3	5	0	21
		% within รายได้	2.2%	13.0%	18.8%	25.0%	0.0%	7.1%
	มากที่สุด	Count	0	1	1	2	0	4
		% within รายได้	0.0%	1.4%	6.3%	10.0%	0.0%	1.4%
Total		Count	183	69	16	20	7	295
		% within รายได้	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	46.468 ^a	16	.000
Likelihood Ratio	40.731	16	.001
Linear-by-Linear Association	13.832	1	.000
N of Valid Cases	295		

หมายเหตุ a. 16 cells (64.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .09.

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรรายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน โดยใช้ค่าสถิติ Chi-Square พบว่า มีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 46.468 และค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H1 สรุปได้ว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

อธิบายได้ว่า รายได้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน (Sig 0.000) รายได้ส่วนใหญ่ของครัวเรือนเกิดจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก ได้แก่ ทำไร่ ทำนาและทำสวน ซึ่งในแต่ละกระบวนการปลูกพืชนั้น จะต้องใช้น้ำในการเจริญเติบโตและผลิดอกออกผล ทำให้รายได้มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้น้ำ

ดังนั้นตัวแปรอิสระที่มีผลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน สรุปได้ดังนี้

1. อาชีพหลัก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน (Sig. 0.000) เช่น กลุ่มผู้ใช้น้ำประกอบอาชีพหลักคือ ทำนา ทำสวน ทำไร่ ไร่จ้าง ธุรกิจส่วนตัวและข้าราชการ บางส่วนของการประกอบอาชีพมีการให้ความสำคัญในการใช้ทรัพยากรน้ำในการทำเกษตรกรรมที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำมากขึ้น ในอาชีพรับจ้าง ธุรกิจส่วนตัวและข้าราชการ

2. ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน (Sig. 0.004) เมื่อปริมาณน้ำที่จำเป็นนั้นไม่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรมในแต่ละฤดู จะส่งผลให้ชุมชนผู้ใช้น้ำเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลหรือพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่

1384621260

MJU :Thesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

3. ตำแหน่ง มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน (Sig 0.000) เมื่อจำนวนผู้คนที่มิบเทาบท หน้าที่และตำแหน่งสำคัญในองค์กรต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ทำให้การวางแผนการแก้ไขปัญหาที่มีศักยภาพที่ขึ้นและการนำความรู้ในองค์กรมาปรับใช้ ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันในพื้นที่ดีขึ้น

4. ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน (Sig 0.000) เช่นเดียวกับการเป็นสมาชิกคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ เมื่อประสบปัญหาปริมาณน้ำไม่เพียงพอ ปัญหาของความร่วมมือระหว่างกัน รวมทั้งการไม่ยอมรับกฎ ระเบียบบางข้อ ทำให้ทุกฝ่ายต้องหันหน้ามาร่วมมือกันในการจัดประชุมหารือ ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและหาทางออก

5. รายได้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน (Sig 0.000) รายได้ส่วนใหญ่ของครัวเรือนเกิดจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก ได้แก่ ทำไร่ ทำนาและทำสวน ซึ่งในแต่ละกระบวนการปลูกพืชนั้นจะต้องใช้น้ำในการเจริญเติบโตและผลิดอกออกผล ทำให้รายได้มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้น้ำ

6. การศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน (Sig 0.000) โดยการศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่พบผู้ตอบแบบสอบถามจบระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ดังนั้นระดับการศึกษาแสดงถึงองค์ความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจ และทัศนคติของแต่ละบุคคลหากมีการจบระดับการศึกษาที่สูงขึ้นจะส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเพิ่มขึ้น

ดังนั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ การมิบเทาบท หน้าที่และตำแหน่งสำคัญในองค์กรต่าง ๆ รายได้ เมื่อการประสบปัญหาปริมาณน้ำไม่เพียงพอ ปัญหาของความร่วมมือระหว่างกัน รวมทั้งการไม่ยอมรับกฎ ระเบียบบางข้อ ทำให้ทุกฝ่ายต้องหันหน้ามาร่วมมือกันในการจัดประชุมหารือ ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและหาทางออก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของลักขณา และคณะ (2561) และภัทร และคณะ (2558) แต่ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียนพบว่า ศักยภาพผู้นำชุมชนการใช้ข้อมูลและแผนที่เป็นเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) มาช่วยในการวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงอุทกภัย พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง พื้นที่เหมาะสมในการปลูกพืช (สุภาพงษ์, 2561) และการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจทั้งภายในและภายนอกชุมชนเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาร่วมด้วย และตัวแปรด้านรายได้ส่งผลให้เกิดความร่วมมือสอดคล้องกับอารยา และคณะ (2554) เนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่ของครัวเรือนเกิดจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก การปลูกพืชนั้นจะต้องใช้น้ำในการเจริญเติบโตและผลิดอก

1384621260

MJU 1Thesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

ออกผลส่งผลถึงรายได้ที่จะได้รับสำหรับการเลี้ยงชีพ ตัวแปรเหล่านี้มีอิทธิพลในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการใช้น้ำของชาวบ้านในพื้นที่ศึกษา เช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำลี้ จังหวัดลำพูน ที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อการเกิดใช้ประโยชน์น้ำด้านการเกษตรและด้านทำกิจกรรมวัฒนธรรมของชุมชน (สามารถ, 2562) ซึ่งความสำคัญของการใช้แนวคิดนิเวศวัฒนธรรม (สามารถ, 2557) ทำให้เกิดความเชื่อมโยงปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการใช้ประโยชน์ของประชาชน และก่อเกิดกระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างเสริมกิจกรรมและสร้างแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ และการสร้างกตিকাชุมชนบนฐานแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม รวมถึงสร้างแนวคิดในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ส่วนปัจจัยด้านอาชีพหลักและปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม ซึ่งกลุ่มผู้ใช้น้ำประกอบอาชีพหลักคือ ทำนา ทำสวน ทำไร่รับจ้าง ธุรกิจส่วนตัวและข้าราชการ บางส่วนของการประกอบอาชีพมีการให้ความสำคัญในการใช้ทรัพยากรน้ำในการทำเกษตรกรรมที่แตกต่างกัน โดยอาชีพที่ให้ความสำคัญกับการคำนึงถึงปริมาณน้ำ เป็นอาชีพเกี่ยวกับการทำเกษตรกรรม เมื่อปริมาณน้ำที่จำเป็นนั้นไม่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรมในแต่ละฤดู จะส่งผลให้ชุมชนผู้ใช้น้ำเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลหรือพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่

ส่วนที่ 3 การศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการ ลุ่มน้ำน้ำเกียน ตำบลฝายแก้วและตำบลน้ำเกียน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

1. ปัญหากลุ่มต้นน้ำและกลางน้ำ

ด้านกลุ่มต้นน้ำและกลางน้ำการแก้ปัญหาของน้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค ด้วยวิธีการใช้บริหารจัดการระบบประปาภูเขา ร่วมกันกระจายน้ำไปยังแหล่งกักเก็บน้ำหลักในแต่ละกลุ่ม โดยกลุ่มต้นน้ำได้กักเก็บน้ำไว้ยังอาคารพักน้ำประจำหมู่บ้าน แจกจ่ายน้ำไปยังกลุ่มหมู่บ้านตนเอง เพื่อใช้ประโยชน์อุปโภคบริโภคและแจกจ่ายไปยังสระน้ำหมู่บ้านกลุ่มกลางน้ำที่สภาพอดีตถูกใช้ประโยชน์เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงปลาของกรมประมง ในสภาพพื้นที่ต้นน้ำมีลักษณะสูงชันและการพัฒนาของเศษซากพืชจำนวนมากบริเวณฝายระบบประปาภูเขาเป็นฝายถาวรส่งผลให้ตะกอนทับถมได้ง่ายและการเสื่อมสภาพของระบบส่งน้ำ

ด้านภาคีเครือข่ายที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล) ได้เข้ามาแก้ไขปัญหาคือการอุปโภคบริโภคในต้นน้ำ โดยได้เข้ามาสนับสนุนการแก้ไขปัญห ปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอในการอุปโภคบริโภคในกลุ่มต้นน้ำ โดยเข้ามาดำเนินการสร้างบ่อบาดาลน้ำลึกในชุมชนกลุ่มต้นน้ำจำนวน 1 แห่ง เพื่อบรรเทาปัญหาปริมาณน้ำที่เพียงพอจากระบบประปาภูเขา

ส่วนกลางน้ำได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐ (อบต.) ด้วยรถบรรทุกอาสาสมัคร 6 ล้อ ในการบรรทุกมาแจกจ่ายช่วงขาดแคลนน้ำ และการปั้มน้ำจากสระหมู่บ้าน ซึ่งสระอยู่ในความดูแลของกรมประมง เพราะเป็นสระที่ขุดมาเพื่อเพาะเลี้ยงปลา แต่ในปัจจุบันไม่ได้เลี้ยงปลา จึงทำเป็นที่กักเก็บน้ำ ส่งผลให้สามารถนำน้ำที่มีเข้ามาช่วยภาวะภัยแล้งของกลุ่มกลางได้

แนวทางการแก้ปัญหาของน้ำไม่เพียงพอต่อบริโภค กลุ่มต้นน้ำและกลางน้ำใช้วิธีการซื้อน้ำดื่มรับประทานในครัวเรือน

กลุ่มต้นน้ำและกลุ่มกลางน้ำมีการแก้ปัญหาของน้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตร ด้วยวิธีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อการบริหารจัดการน้ำในภาคเกษตร ด้วยวิธีการประชุมปรึกษาหารือปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยคณะกรรมการ ประกอบด้วย ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ คณะกรรมการผู้ใช้น้ำ และสมาชิกผู้ใช้น้ำ บทบาทและหน้าที่ของกลุ่มเพื่อการสร้างกฎ ระเบียบการใช้น้ำ และขอความร่วมมือร่วมกิจกรรมพัฒนาแหล่งต้นน้ำ แต่พบว่าการให้ความร่วมมือการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมพบเพียงเฉพาะกลุ่มผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการใช้น้ำที่ให้ความสนใจในการร่วมมือปฏิบัติต่อกฎเกณฑ์ของกลุ่มที่ตั้งขึ้นมา

2. ข้อเสนอแนะจากปัญหาของการใช้น้ำ

ข้อเสนอแนะจากปัญหาของการใช้น้ำของกลุ่มต้นน้ำ เนื่องจากน้ำบาดาลที่ได้รับการสนับสนุนการขุดจากกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ไม่มีการติดตามและบำรุงรักษา ทำให้ชาวบ้านไม่มีความมั่นใจในคุณภาพน้ำสำหรับอุปโภคบริโภค ดังนั้น ถ้ามีการนำน้ำบาดาลในหมู่บ้านไปตรวจสอบ ทำให้เกิดความมั่นใจเรื่องความปลอดภัยในการใช้น้ำมากยิ่งขึ้น และอีกด้านหนึ่งเกี่ยวกับการติดตามบำรุงรักษาหลังการก่อสร้าง พบว่ากรมทรัพยากรน้ำบาดาลอาจจะมีงบประมาณไม่เพียงพอในการทำ

ข้อเสนอแนะจากปัญหาของการใช้น้ำของกลุ่มกลางน้ำ ควรมีการสร้างร่วมมือระหว่างกลุ่มต้นน้ำและกลางน้ำ เพื่อการบริหารจัดการน้ำที่เอื้อประโยชน์ต่อทั้งสองกลุ่ม และลดความขัดแย้งของการใช้น้ำในฤดูแล้ง รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากทั้งสองกลุ่มถือว่าเป็นแหล่งต้นน้ำ ควรมีการเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำให้มีบทบาทในการอนุรักษ์ที่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมของต้นน้ำและกลางน้ำ ชาวบ้านต้องมีการจัดตั้งกองทุนด้วยการบริจาคทรัพย์ เพื่อการซ่อมบำรุงบ่อบาดาล เพื่อให้มีอายุการใช้งานที่ยาวนานมากยิ่งขึ้น

3. ปัญหากลุ่มปลายน้ำ

กลุ่มปลายน้ำ ส่วนปัญหาปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอต่อการอุปโภคในครัวเรือน เนื่องจากการส่งน้ำใช้ในกลุ่มปลายน้ำ ลำห้วยน้ำเกียน ส่วนที่ 1 ทำฝายกันและสูบน้ำจากน้ำเกียน ซึ่งเป็นน้ำดิบแล้วไปใช้ในครัวเรือนโดยตรง ใช้ตลอดปีซึ่งเป็นสายหลัก ปัญหาไม่เพียงพอจะเกิดช่วงฤดูแล้ง ทำให้กลุ่มปลายน้ำมีการใช้ส่วนที่ 2 ที่ใช้ท่อส่งน้ำจากฝายกันน้ำ ไปเก็บไว้ในสระสำรองลูกที่ 1 ใช้เป็นสายสำรองสำหรับการแก้ไขปัญหาน้ำไม่เพียงพอ ซึ่งชาวบ้านได้ดำเนินการด้วยตนเอง

ปัญหาปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอต่อการเกษตร วิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการสร้างภาคีเครือข่ายภาครัฐ คือ กรมพัฒนาที่ดิน เข้ามาขุดบ่อน้ำเพื่อวัตถุประสงค์การเกษตร โดยขุดบ่อขนาดใหญ่ แล้วส่งน้ำด้วยท่อ PE มาลงบ่อกักเก็บน้ำ เพื่อแก้ปัญหาน้ำการเกษตร แต่ชาวบ้านเล็งเห็นว่าน้ำขาดแคลนอย่างหนักในฤดูแล้ง จึงมีการหาแนวทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการใช้น้ำจากบ่อขนาดใหญ่เข้ามาใช้ในครัวเรือน โดยการขออนุญาตกรมพัฒนาที่ดินก่อนนำน้ำมาใช้ในแต่ละปี การรวมกลุ่มในการแก้ไขปัญหานี้ ประกอบด้วย ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ ทำหน้าที่แจ้งสถานการณ์และปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำฯ ประชาสัมพันธ์และหาหรือความเหมาะสมการปลูกพืชในช่วงฤดูแล้ง รองประธาน (นายฝ่าย) ทำหน้าที่ควบคุมคั่นน้ำในพื้นที่ที่ตนได้รับผิดชอบ คณะกรรมการเมืองฝาย เป็นต้น

4. ข้อเสนอแนะจากปัญหาของการใช้น้ำ

ข้อเสนอแนะจากปัญหาของการใช้น้ำของด้วยวิธีการผันน้ำจากสระน้ำสำรองและบ่อน้ำเพื่อการเกษตรขนาดใหญ่ นำมาใช้ในครัวเรือนเพื่อการอุปโภค เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวดี เนื่องจากพื้นที่ศึกษาอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ในการพัฒนาและกฎหมายควบคุมพื้นที่ จึงเป็นทางออกเหมาะสมกับพื้นที่ศึกษา

ข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมกลุ่มปลายน้ำมีความเข้มแข็งภายในกลุ่ม บทบาทของผู้นำได้รับความเชื่อถือจากสมาชิกในการบริหารจัดการน้ำ แต่เนื่องจากคณะกรรมการกลุ่มเป็นผู้มีอายุเกิน 50 ปีขึ้นไป ทำให้การถ่ายทอดจากประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการน้ำในแต่ละปีไม่มีการจดบันทึกเป็นการใช้ประสบการณ์การคาดคะเนปริมาณน้ำในแต่ละปี จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการบันทึก เพื่อทำฐานข้อมูลสำหรับปริมาณน้ำในแต่ละปี ส่งผลให้การบริหารจัดการน้ำภายในกลุ่มมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการพยากรณ์บนฐานข้อมูลที่มีอยู่ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยสนับสนุนการพยากรณ์ปริมาณน้ำ ทำให้มีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น

1384671260

MUJ_1Thesis_6208301011_thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน จะนำเสนอผลการศึกษาโดยเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์น้ำของชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน

ส่วนที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

ส่วนที่ 3 การศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน ตำบลฝายแก้วและตำบลน้ำเกียน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

ส่วนที่ 1 การศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์น้ำของชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำน้ำเกียน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งมีอาชีพหลักด้านการทำการเกษตร กลุ่มต้นน้ำประกอบอาชีพทำไร่ร้อยละ 62.2 มีรายได้เฉลี่ย 44,044.44 บาท/ปี กลุ่มกลางน้ำที่ประกอบอาชีพทำสวนร้อยละ 40.0 มีรายได้เฉลี่ย 71,700.00 บาท/ปี และกลุ่มปลายน้ำประกอบอาชีพทำนาร้อยละ 51.3 มีรายได้เฉลี่ย 33,945.65 บาท/ปี

การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการน้ำกลุ่มต้นน้ำและปลายน้ำ ได้เข้ามีส่วนร่วมด้วยการเป็นคณะกรรมการผู้ใช้น้ำเพียงเล็กน้อย ร้อยละ 2.2 แต่ทุกกลุ่มเป็นตัวแทนคณะกรรมการในกลุ่มเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม เนื่องจากบางพื้นที่ศึกษาพบปัญหาน้ำไม่เพียงพอ โดยการทำเกษตรกรรมส่วนใหญ่ใช้แหล่งน้ำตามธรรมชาติของทุกกลุ่มร้อยละ 87 ขึ้นไป และได้มีการใช้มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำควบคู่ในการทำเกษตร ด้านการอุปโภคและบริโภคส่วนใหญ่ใช้จากประปาหมู่บ้านและการซื้อน้ำดื่ม ในทั้ง 3 กลุ่มของพื้นที่ศึกษา กลุ่มต้นน้ำมีส่วนร่วมทรัพยากรน้ำมีระดับปานกลาง คือ ด้านกฎกติกา การใช้น้ำ ด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำ ด้านการป้องกันภัยน้ำท่วม น้ำแล้งและด้านการอนุรักษ์แหล่งน้ำแต่ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากรูปแบบการใช้น้ำระบบประปาภูเขาจากพื้นที่แหล่งต้นน้ำนั้นสามารถเข้าไปดำเนินกิจกรรมขุดลอกตะกอน 2-3 ครั้งต่อปี ทำให้มีการกักเก็บน้ำได้เพียงพอต่อการใช้งาน แต่หากต้องการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อให้มีการกักเก็บน้ำที่มีขนาดใหญ่มากขึ้น และมีโครงสร้างแข็งแรง จะต้องทำการขออนุญาตกรมป่าไม้เพราะพื้นที่ดังกล่าวตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งต้องมีการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และมีลำดับขั้นตอนการอนุมัติให้กับพื้นที่ที่มีปัญหามากที่สุดและรองลงมาตามลำดับ กลุ่มกลางน้ำ การมีส่วนร่วมทรัพยากรน้ำมีระดับมาก คือ ด้านการป้องกันภัยน้ำท่วม น้ำแล้งและด้านการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ระดับปานกลาง คือ ด้านการใช้

ประโยชน์ทรัพยากรน้ำ ระดับน้อย คือ ด้านกฎ กติกา การใช้น้ำ เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล น้ำเกียนตั้งอยู่ในกลุ่มกลางน้ำ มีความสามารถในการป้องกันสาธารณภัยต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากครัวเรือนในกลุ่มกลางน้ำมีน้อย ทำให้การใช้น้ำหรือแม้กระทั่งการพัฒนาแหล่งน้ำสามารถจัดการควบคุมได้ และไม่มี การตั้งกฎระเบียบและข้อลงโทษที่รุนแรง เป็นการว่ากล่าวตักเตือนเพียงเท่านั้น กลุ่มปลายน้ำ การมีส่วนร่วมทรัพยากรน้ำมีระดับปานกลางในทุกด้าน เนื่องจากมีครัวเรือนจำนวนมากที่สุดของพื้นที่ศึกษา จึงจะต้องมีการจัดการบริหารน้ำที่เป็นรูปธรรม โดยการจัดตั้งกลุ่ม และการกระจายอำนาจหน้าที่รองประธานในการดูแล รักษาและควบคุมการใช้น้ำในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงทรัพยากรน้ำได้อย่างเท่าเทียมกัน การดำเนินงานของการมีส่วนร่วมเป็นการทำงานที่มีประสิทธิภาพในด้านการป้องกันภัยน้ำท่วม น้ำแล้ง และด้านการพัฒนาแหล่งน้ำนั้น ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐส่วนหนึ่ง ดังนั้น การมีส่วนร่วมทรัพยากรน้ำของผู้ใช้น้ำควรมีการตั้งกฎ ระเบียบอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและเพื่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำมิให้ ตลอดทั้งปี เพื่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุดเช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำของชุมชนและ การฟื้นฟู การพัฒนา ควรมีการส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชน

ส่วนที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียนพบจำนวนทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ การมีบทบาท หน้าที่และตำแหน่งสำคัญในองค์กรต่าง ๆ รายได้ เมื่อการประสบปัญหาปริมาณน้ำไม่เพียงพอ ปัญหาของความร่วมมือระหว่างกัน รวมทั้ง การไม่ยอมรับกฎ ระเบียบบางข้อ ทำให้ทุกฝ่ายต้องหันหน้ามาร่วมมือกันในการจัดประชุมหารือ ส่งผล ให้เกิดการมีส่วนร่วมในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและหาทางออก แต่ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่อื่น พบศักยภาพผู้นำชุมชนการใช้ข้อมูลและแผนที่เป็นเครื่องมือใน การจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) มาช่วยในการวิเคราะห์พื้นที่ เสี่ยงอุทกภัย พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง พื้นที่เหมาะสมในการปลูกพืช รวมทั้งการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ ทั้งภายในและภายนอกชุมชนเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาด้วย และตัวแปรด้านรายได้ส่งผลให้เกิดความ ร่วมมือ เนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่ของครัวเรือนเกิดจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก การปลูกพืชนั้นจะต้องใช้น้ำในการเจริญเติบโตและผลิตดอกออกผลส่งผลถึงรายได้ที่จะได้รับสำหรับ การเลี้ยงชีพ ตัวแปรเหล่านี้มีอิทธิพลในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการใช้น้ำของ ชาวบ้านในพื้นที่ศึกษา อีกด้านหนึ่งประชาชนในบางพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมเมื่อการเกิดใช้ประโยชน์น้ำ ด้านการเกษตรและด้านทำกิจกรรมวัฒนธรรมของชุมชน ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่ สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ด้านการใช้ประโยชน์ของประชาชน และก่อเกิดกระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างเสริมกิจกรรมและ

1384621260

MJU 1Thesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

สร้างแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ และการสร้างกติกาชุมชนบนฐานแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม รวมถึงสร้างแนวคิดในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพล ได้แก่ อาชีพหลัก ปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม ซึ่งกลุ่มผู้ใช้น้ำประกอบอาชีพหลักคือ ทำนา ทำสวน ทำไร่รับจ้าง ธุรกิจส่วนตัว และข้าราชการ บางส่วนของการประกอบอาชีพมีการให้ความสำคัญในการใช้ทรัพยากรน้ำในการทำเกษตรกรรมที่แตกต่างกัน โดยอาชีพที่ให้ความสำคัญกับการคำนึงถึงปริมาณน้ำ เป็นอาชีพเกี่ยวกับการทำเกษตรกรรม เมื่อปริมาณน้ำที่จำเป็นนั้นไม่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรมในแต่ละฤดู จะส่งผลให้ชุมชนผู้ใช้น้ำเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลหรือพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่

ส่วนที่ 3 การศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการลุ่มน้ำน้ำเกียน ตำบลผายแก้วและตำบลน้ำเกียน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน

ปัญหากลุ่มต้นน้ำและกลางน้ำประสบปัญหาไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค เนื่องจากทั้งสองกลุ่มได้พึ่งพาแหล่งน้ำหลักเป็นพื้นที่ต้นน้ำโดยระบบประปาภูเขาและกระจายน้ำไปยังสระหมู่บ้านต่าง ๆ ทั้งนี้ปริมาณน้ำที่ได้รับอาจเกิดจากสาเหตุทางธรรมชาติ เช่น ปริมาณน้ำฝนและการพัดพาของเศษซากพืชในลำธาร เป็นต้น ทั้งนี้ภาคีเครือข่ายหน่วยงานรัฐได้เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหามาเพื่อบรรเทาปัญหาปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค และชุมชนได้มีการปรับตัวโดยการซื้อน้ำดื่มบริโภคเพื่อบรรเทาปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอ ทางด้านปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอต่อการเกษตรทั้งสองกลุ่มได้มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อให้เกิดการบริหารแบบกลุ่มสมาชิก การตั้งกฎระเบียบและการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแหล่งต้นน้ำแต่ในการทำกิจกรรมพบเพียงเฉพาะกลุ่มผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการใช้น้ำที่ให้ความสนใจในการร่วมมือปฏิบัติต่อกฎเกณฑ์ของกลุ่มที่ตั้งขึ้นมา ข้อเสนอแนะจากปัญหาของกลุ่มต้นน้ำและกลุ่มกลางน้ำ ได้แก่ 1) การขอความอนุเคราะห์สนับสนุนการติดตามบำรุงรักษาระบบน้ำบาดาลหมู่บ้านและระบบประปาภูเขา 2) การสร้างจิตสำนึก องค์กรความรู้ ความเข้าใจ การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติพื้นที่ต้นน้ำโดยการมีส่วนร่วมทั้งสองกลุ่ม 3) การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนทั้งสองกลุ่ม

ปัญหาน้ำที่ไม่เพียงพอต่อการเกษตร ทำการแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกับภาคีเครือข่าย จัดตั้งกลุ่มในการบริหารจัดการน้ำ ประเมินการปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำหาความเหมาะสมการปลูกพืชในช่วงฤดูแล้ง และเสนอให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องสนับสนุนชุดบ่อน้ำเพื่อการเกษตรเพื่อกระจายน้ำไปยังบ่อกักเก็บน้ำประจำหมู่บ้าน แต่ปัญหาน้ำที่ไม่เพียงพอต่อการอุปโภคในครัวเรือนในช่วงฤดูแล้งจำเป็นจะต้องมีแผนการบริหารจัดการน้ำเพื่อจัดการใช้น้ำภาคการเกษตรเพื่อสำรองน้ำให้แต่ละหมู่บ้านโดยการดำเนินการขออนุญาตใช้บ่อกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตรมาใช้อุปโภคในครัวเรือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำในแต่ละปี

1394621260

MJU 1Thesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

ข้อเสนอแนะจากปัญหากลุ่มปลายน้ำ ได้แก่ 1) การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ 2) การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำยังขาดบุคลากรที่เป็นเยาวชน

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. รูปแบบการใช้ประโยชน์น้ำในด้านต่าง ๆ มีรูปแบบที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจนในการบริหารจัดการน้ำในทั้งการเกษตรและการอุปโภคบริโภคนั้นควรพัฒนาแหล่งน้ำให้สามารถกักเก็บน้ำได้เพียงพอตลอดทั้งปีและเพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำเข้าถึงกลุ่มผู้ใช้น้ำโดยคำนึงถึงลักษณะของพื้นที่ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หากมองถึงอนาคตควรนำมามาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำมาใช้ในพื้นที่ เพื่อการรักษาความชุ่มชื้นในดินให้แก่พืช ควบคุมการชะล้างพังทลายของดินและการตกตะกอนลงในแม่น้ำที่จะทำให้ท้องน้ำนั้นตื้นเขิน โดยมาตรการวิธีพืชและมาตรการวิธีกล ได้แก่

1.1 การปลูกพืชหมุนเวียน (Crop Rotation) เป็นการปลูกพืชสองชนิดหรือมากกว่าหมุนเวียนกันลงบนพื้นที่เดียวกัน อาจเป็นพืชเศรษฐกิจหมุนเวียนกับพืชตระกูลถั่วหรือตระกูลหญ้า จะทำให้ดินมีความสมบูรณ์ สามารถควบคุมการระบาดของโรคแมลงและวัชพืชซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการซื้อขายแม่ลงเพิ่มต้นทุนของผลิตผลทางการเกษตร

1.2 การปลูกแถบหญ้าเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ (Grass Barrier for Soil and Water Conservation) การปลูกหญ้าเป็นแถบตามแนวระดับบนพื้นที่ลาดชันระหว่างคูรับน้ำขอบเขาสามารถใช้แทนคันดิน โดยพื้นที่ระหว่างแถบหญ้าสามารถปลูกพืชเศรษฐกิจ วิธีนี้เหมาะสมสำหรับพื้นที่ลาดชันในพื้นที่ทำกินของกลุ่มต้นน้ำและกลุ่มกลางน้ำ

1.3 การคลุมดิน (Mulching) เป็นการนำวัสดุต่าง ๆ คลุมดินในแปลงพืชผัก พืชไร่ ไม้ผล การรักษาความชุ่มชื้นในดิน ควบคุมวัชพืช เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ซึ่งการนำวัสดุดังกล่าวควรพิจารณาชนิด ประเภท และอัตราที่ใช้ของพืชที่ต้องการคลุมดิน วิธีนี้เหมาะสมสำหรับพื้นที่ที่ไม่ค่อยมีความชื้นมากนัก เป็นต้น

1.4 การทำร่องน้ำตามแนวระดับ (Contour Furrowing) เป็นการทำร่องน้ำเดี่ยว ๆ ขวางความลาดเทของพื้นที่โดยจะลดระดับร่องน้ำหรือไม่ลดระดับก็ได้ ความลึกของร่องน้ำอยู่ระหว่าง 25 – 40 เซนติเมตร หรือขึ้นกับเนื้อดิน

1.5 คูรับน้ำรอบเขา (Hillside Ditches) เป็นการสร้างคันคูรอบน้ำรอบเขาตามแนวระดับหรือลดระดับเป็นรูปสี่เหลี่ยมหรือรูปสามเหลี่ยม ระยะห่างคันคูขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ

1.6 บ่อดักตะกอน (Sediment Trap) เป็นบ่อขนาดเล็กที่สร้างขึ้นเพื่อดักตะกอนตามทางระบายน้ำก่อนลงสู่ไร่นา ทำให้อายุการใช้งานของแม่น้ำยาวนานขึ้น ควรจัดทำบริเวณพื้นที่เหนืออ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

2. ควรมีการสร้างเครือข่ายการใช้ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำเกียนอย่างมีรูปธรรมผสมผสานเข้ากับสภาพพื้นที่และวัฒนธรรมของทั้งสามกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อให้เกิดโครงสร้างในรูปแบบคณะกรรมการ ภาควิชาเครือข่ายขนาดใหญ่ทั้งลุ่มน้ำน้ำเกียน

3. รัฐควรดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำชุมชนในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมการใช้น้ำในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เป็นการกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกัน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการพัฒนาแหล่งน้ำในรูปแบบต่าง ๆ

4. การกำหนดนโยบายจากรัฐโดยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่ ควรจะรวบรวมหน่วยงานหรือองค์กรเฉพาะกิจที่มีภารกิจเรื่องทรัพยากรน้ำในแต่ละมิติ ร่วมดำเนินการประชุม วางแผน วิเคราะห์ พัฒนาระบบการจัดการบริหารทรัพยากรน้ำและสร้างการบูรณาการการงานให้เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริงสู่แผนการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

1384621260

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2549. สถิติสำหรับงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิติชัย รัตน์ชะ. 2555. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการลุ่มน้ำห้วยแม่ท้อ จังหวัดตาก. น. 360-369. ใน การประชุมวิชาการแห่งชาติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขต กำแพงแสน ครั้งที่ 9: วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. 6-7 ธันวาคม 2555 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- กุญช์เดชน ศิริภาพ. 2561. พฤติกรรมการซื้อรถยนต์มือสองของผู้บริโภค จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกษม จันท์แก้ว. 2526. หลักการจัดการลุ่มน้ำ. กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. 2555. วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. 2558. หลักการจัดการลุ่มน้ำ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เกษม จันท์แก้ว และ ณรงค์ มหรรณพ. 2554. นิเวศวิทยาและการจัดการทรัพยากรป่าไม้. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จันทวีร์ เกษมสุข. 2561. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 26(50), 169-186.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2527. การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชนันธร บัวสุข, ชวิศ จิตรวิจารณ์, มนัส สุวรรณ และ สมาน พุแสง. 2559. การเสริมสร้างภาวะผู้นำชุมชนในการพัฒนาและถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา บ้านเมืองงาย ตำบลเมืองงาน อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 5(2), 33-44.
- ชลธร ทิพย์สุวรรณ. 2558. ปัจจัยที่นำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการลุ่มน้ำสาขาแม่ริมจังหวัดเชียงใหม่. วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ, 8(1), 1-10.
- ชาวิลิต สิมสวย. 2556. พัฒนาการและการแลกเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ขาน จังหวัดเชียงใหม่. วารสารร่วมพฤษ มหวิทยาลัยเอริก, 31(3), 86-114.
- ณรงค์ มหรรณพ. 2555. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการป่าไม้ชุมชน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

1384621260

MU iThesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

- ธวัชชัย สุขลอย และ นุชนาถ มั่งคั่ง. 2549. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : บ้านคลองทราย ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 13(1), 15-26.
- นิรัตน์ แยมโอษฐ์ และ อติสรณ์ พงษ์สุวรรณ. 2563. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 10(1), 153-163.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2553. *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- ประคอง สุคนธจิตต์, สุนันทา งามเดโช และ ดาวพันธ์ เฉลยพงษ์. 2561. การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน. *วารสารร่วมพฤษ มหวิทยาลัยเกริก*, 36(1), 182-200.
- ปราณี รามสูตร และ จำรัส ต้วงสุวรรณ. 2545. *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ภัทร ชมภูมิ่ง, จุมพล หนิมพานิช, สมบูรณ์ สุขสำราญ และ วรณนภา วามานนท์. 2558. รูปแบบการอภิบาลเครือข่ายในการจัดการทรัพยากรน้ำ : ศึกษากรณีพื้นที่ภูมิภาคลุ่มน้ำยม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 21(3), 145-159.
- มลจิรา ทองเทพ, ขวเลข วณิชเวทิน และ พิพัฒน์ สอนวงษ์. 2562. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการบำรุงรักษาระบบชลประทาน: กรณีศึกษาโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์. *วิศวกรรมสาร มก*, 32(107), 39-52.
- ราตรี นินละเอียด, กิตติชัย รัตน์ และ วิชา นิยม. 2557. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนพื้นที่หาดสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวนศาสตร์*, 34(2), 22-32.
- ลักขณา แสงอุไรเพ็ญ, สมนิมิต พุกงาม และ ปิยพงษ์ ทองดินนอก. 2561. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์พลับพลึงธาร (*Crinum thaianum* J. Schulze) บริเวณตำบลนาคา อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง. *วารสารวนศาสตร์*, 37(1), 132-142.
- วรวงศ์ กาญจนวงศ์. 2553. *การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตรของผู้นำหมู่บ้านชายแดน เขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. 2554. *การประเมินการเรียนรู้. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ และ สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์. 2545. *ทฤษฎีองค์การฉบับมาตรฐาน*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

1394621260

MUJ iThesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20

- ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนบน กรมชลประทาน. 2563. ข้อมูลปริมาณน้ำฝนรายปี. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.hydro-1.net/> (10 มิถุนายน 2563).
- สามารถ ใจเตี้ย. 2557. นิเวศวัฒนธรรมเพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำ. *พืชนศาสตร์สาร*, 10(1), 13-23.
- _____. 2562. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในกิจกรรมการจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำลี้ จังหวัดลำพูน. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*, 37(3), 519-256.
- สุธรรมมา จันทรา. 2556. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการทรัพยากรน้ำจากโครงการชลประทานแม่ฟ้าหลวง ศึกษาศึกษาโครงการสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านกุดแช่ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 24(1), 72-83.
- สุภาพงษ์ รุ่งทำนอง. 2561. การถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิสารสนเทศด้านการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และทางวัฒนธรรม ลุ่มน้ำคลองสวนหมาก จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 6(2), 427-438.
- สุวัฒน์ อินทรประไพ. 2557. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสัก. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 5(2), 68-81.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2537. ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสริมศิริ นิลคำ และ ชัยยงค์ นาสมทรง. 2554. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการแหล่งน้ำแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ห่าง อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 6(1), 51-88.
- อารยา สวาทพงษ์, วิชา นิยม และ กิติชัย รัตนะ. 2554. ปัจจัยที่มีผลต่ออบทบาทของประชาชนริมฝั่งแม่น้ำท่าจีนตอนล่างในการอนุรักษ์แหล่งน้ำตำบลท่าจี้ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารวนศาสตร์*, 30(1), 43-51.

1384621260

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายพันธ์ศักดิ์ สายเกียรติวงศ์
เกิดเมื่อ	13 มีนาคม พ.ศ. 2521
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2544 ปริญญาตรี คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2538 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาคาร จังหวัดน่าน พ.ศ. 2535 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนน่านคริสเตียนศึกษา จังหวัดน่าน
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2550 นักวิชาการป่าไม้ 3 สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 (แพร่) พ.ศ. 2551 นักวิชาการป่าไม้ปฏิบัติการ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 (แพร่) พ.ศ. 2554 หัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำแก่น้ำสา อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน พ.ศ. 2557 สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 (แพร่) นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 (แพร่) พ.ศ. 2561 หัวหน้าโครงการ สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูง ตามพระราชดำริ ภูพยัคฆ์ จังหวัดน่าน สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 (แพร่)

1384621260

MUJ_Thesis 6208301011 thesis / recv: 05092564 22:20:54 / seq: 20